

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri

Att.: fisk@fvm.dk

18. august 2022

Vedr.: Høringssvar: Sagsnr. 2021-735 (Strategi for en bæredygtig akvakultursektor 2022-27).

Brancheorganisationen AquaCircle takker for muligheden for at afgive vores holdninger til det fremsendte udkast til '*Strategi for en bæredygtig akvakultursektor 2022-2027*' og ønsker at knytte følgende kommentarer til udkastet:

Vedrørende pejlemærke 1:

Den politiske status tilsiger, at 'alt skal på land', hvilket AquaCircle i princippet bifalder, da særligt de mere avancerede recirkulerede anlæg giver god mulighed for at begrænse, og genanvende, næringsstofudledning. Vi finder dog, at argumentet om, at der ikke findes muligheder for at begrænse næringsstofudledning fra havbrug, ikke er i samsvar med virkeligheden. Der er gennem en årrække foretaget innovative udviklinger i Norge med blandt andet opsamling af slam fra havbrug. Der er flere gode eksempler på lukkede havbrugsløsninger. En tilsvarende udvikling vil kunne finde sted i Danmark. En lang række af AquaCircles medlemmer besidder den nødvendige know-how og teknologi – og flere har været aktive involveret i den norske udviklingsindsats. Der er derfor ikke noget i vejen for at en tilsvarende 'modernisering' kan finde sted i Danmark med en større og mere miljørigtig for produktion fra danske havbrug som resultat.

Vedrørende Pejlemærke 2:

Generelt mener AquaCircle, at der er behov for lettere adgang til kystnære områder, f.eks. gennem oprettelse af kystzone-områder, hvor vandrensningsteknologier anvendt i RAS kan kombineres med andre produktionsformer og dermed sikre en mere komplet vandrensning inden udløb til recipient. I princippet kan muslingeproduktion kobles sammen med landbaserede saltvands anlæg idet udløbsvand kan anvendes til produktion af (en-få-cellede alger) der tjener som næring for muslingerne. Kystnære opdrætsanlæg har også mulighed for at producere makroalger/tang på land. Endvidere kan sådanne opdrætsanlæg også opnå yderligere rensning af udløbsvand ved at lade 'tagrør' optage de sidste næringsstoffer. Tagrør kan høstes til tækkeopgaver og/eller udnyttes i biogasanlæg.

I forbindelse med slambehandling har man i Chile gode erfaringer med brug af regnorme i en 'end of pipe' rensningsproces. Viden og teknologi kan i princippet overføres til danske ferskvandsanlæg.

Vedrørende pejlemærke 3:

AquaCircle er klar over at økologi er en politisk prioritering. Når det gælder fiskeopdræt, mener vi dog, at de miljømæssige prioriteringer bør vægtes højere. AquaCircle

er bekendt med, at økologiske fiskeopdrætsanlæg har en større næringsstofudledning per produktionsenhed end andre (modeldambrug og RAS). Af miljømæssige årsager mener AquaCircle derfor at en ændring i det Europæiske regelsæt er nødvendigt. AquaCircle arbejder, via EATIP, for at få ændret den Europæiske økologiordning således at recirkuleret opdræt kan anerkendes som økologisk – og vi vil fortsat arbejde for et opnå denne ændring og satser på national opbakning til denne ændring.

Pejlemærke 4:

AquaCircle finder det vigtigt og rigtigt at prioritere fortsat teknologisk udvikling. I 2017 fik vi lavet en vurdering af eksportværdien af dansk teknologi til den globale akvakultur sektor. Resultatet var en årlig eksportværdi på knap 3 milliarder DKK: I dag, 5 år senere vurderer vi at værdien er mellem 5 og 6 milliarder årligt. Det er vigtigt at Danmark bibeholder denne globale førsteplads gennem fortsat innovativ udvikling.

Vi er klar over at konsumenter og NGO'er vil værdsætte dokumentation af fiskenes velfærd under vækst i opdrætsanlæg. Flere af AquaCircles medlemsvirksomheder har dette område højt på dagsordenen og der arbejdes med hel nye teknologier, herunder ikke mindst digitale løsninger som kan muliggøre udvikling af software (algoritmer) der kan tolke data fra f.eks. avancerede kamerasystemer og undervandslyd. AquaCircle påskønner derfor, at der også via den kommende strategi vil blive lukket op for muligheder for at opnå støtte til konsortier af producenter og viden institutioner fra GUDP og MUDP.

AquaCircle anerkender tilsvarende, at de avancerede RAS anlæg har et højt energiforbrug og dermed klimapåvirkning. Vi ser frem til reduktion i foderforbrug gennem teknologiske udviklingsprojekter og andre forhold der kan mindske klimabidraget fra en sektor der i forvejen er den mest effektive måde at producere animalsk protein til human konsumtion af sund og næringsrig kost konsumenterne. Et par områder er nærliggende: For at holde vandtemperaturen indenfor den pågældende opdrætsarts optimum bruges der energi – ofte et overskud af varme - som kan ledes til f.eks. lokale fjernvarmeanlæg. De avancerede RAS anlæg har mulighed for at anvende solceller til at dække op mod en tredjedel af deres energiforbrug. Udviklingsindsatser vil byde på flere muligheder for at begrænse CO2 udledningen.

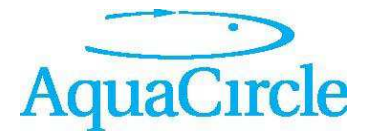
Vedrørende pejlemærke 5:

Selvom AquaCircle er en producentorganisation har vi forstået ordningen således, at den udelukkende vil kunne anvendes hos primær producenter – altså fiskeopdrætter og deres organisation, hvilket vi finder beklageligt da danske producenter af akvakultur teknologi bidrager med en væsentlig større eksportværdi end produktionen af fisk udgør.

Vedrørende pejlemærke 6:

AquaCircle er stærkt bevidst om behovet for uddannet personale. Dette gælder ikke kun et dansk behov, men er et globalt behov, hvilket afspejler sig når danske leverandører opfører produktionsanlæg internationalt. Det er med andre ord også et vigtigt argument for at bevare førerpositionen for dansk teknologi på det globale marked. AquaCircle har ved flere lejligheder udtrykt ønske om, at der oprettes et uddannelsesforløb målrettet unge mennesker der ønsker et fremtidigt virke på RAS anlæg. Vi har samtidigt fremført ønsket om oprettelse af et nationalt dansk test- og uddannelsescenter, hvor vi også kan verificere (og certificere) den anvendte teknologi. På et sådant kan en lang række af strategiens pejlemærker kunne modnes og udvikles.

Med de bedste hilsner

Jesper Heldbo

Sekretariatet

Tel: (+45) 43 54 41 31

Fax: (+45) 43 54 41 69

Mobil: (+45) 40 22 22 60

jesper@aquacircle.org

www.aquacircle.org

Danish Recirculation Technology
- the future of Aquaculture now

Ebeltoft, den 15. august 2022

Høringssvar: Udkast til Strategi for en bæredygtig akvakultursektor 2022-2027 – udkast af 7. juli 2022.

Sags nr. 2021-735.

Strategien har afsæt i Europakommissionens strategiske retningslinjer.

Det fremgår af udkastets afsnit 1.1., at de strategiske retningslinjer **især** skal bidrage til ”*Farm to Fork – strategien*”, som sigter mod at gøre fødevarer systemer retfærdige, sunde og miljøvenlige.

Derudover skal strategien, jf. de politiske målsætninger i ”*European Green Deal*”, medvirke til at gøre produktionen klimaneutral.

1.2. SWOT

Opsummeringen af den af Fiskeristyrelsen udarbejder SWOT har fokus på kommercielle styrker og muligheder og i mindre grad på de mange svagheder og trusler.

Som en svaghed nævnes manglende ”lokal accept”, som ikke mindst har baggrund i den folkelige modstand mod havbrug og den dertil knyttede udledning til havmiljøet med deraf følgende lokal forurening. Ligeledes er der behov for væsentlig teknologiudvikling indenfor tangdyrkning, høst og forarbejdning.

I relation til den igangværende havplanlægning er der også en åbenlys konflikt i forhold til kystkommunernes turisme – og planlægningsmæssige interesser – ”Land-Vandproblematikken” og akvakulturprojekter, som bør vægtes i strategien.

1.3 Akvakultur i Danmark

Ingen bemærkninger

1.4 Miljøforhold

Dambrug

Selv om der er sket en væsentlig reduktion i udledningen fra traditionelle dambrug vil de tiltagende klimaproblemer medføre behov for yderligere reduktion af vandforbrug og udledningen til vandløbene a.h.t. opfyldelse af vandplaner og bevarelse af naturlige fiskebestande. Udvidelsesmulighederne i denne del af akvakultursektoren vurderes derfor at være udtømte, hvilket bør afspejles i strategien.

Havbrug

Miljøforureningen fra de 19 bestående havbrug er så massiv, at strategien og disponering af midler relateret til strategien primært bør anvendes til yderligere fremme af en landbaseret produktion af fisk i saltvandsdambrug og en afvikling af de traditionelle havbrug for på sigt at bidrage til opfyldelse af kravene jf. vandplanerne og vandrammedirektivet.

Akvakultur i havet generelt

Samspillet med vandplaner, havstrategi og havplan i forhold den mere kommercielle strategi for sektoren er væsentligt i relation til beskyttelse af havmiljøet og biodiversiteten i havet.

Havplanen udlægger store havområder til havbrug og skaldyrsproduktion og forvaltningen sker stadig efter "først til mølle" princippet. I stedet bør udnyttelsen styres af en statslig strategi som sikrer en afbalanceret trinvis udbygning, hvor de mest velegnede havområder udpeges til produktion af højkvalitetsprodukter til konsum på bekostning af fx en industriel produktion af muslinger til svinefoder m.v.

1.5 Akvakultur EU og Globalt

De samlede globale landinger i fiskeriet stagnerede for mere end 30 år siden.

Årsagen nævnes ikke, men skyldes overfiskeri, miljøskadelige fiskeredskaber - og metoder samt miljøforurening. Ensidigt fiskeri af store mængder "skidt fisk" til brug for både dyrefoder i landbruget og fiskefoder i akvakultursektoren er medvirkende til at skabe ubalance i havenes økosystemer med reduceret biodiversitet til følge.

Akvakulturproduktion i havet sker overvejende i kystnære havområder som er vigtige yngle- og opvækstområder for fisk.

En intensivering af akvakulturproduktionen risikerer at påvirke miljøet og biodiversiteten og føre til yderligere nedgang i de naturligt hjemmehørende fiskebestande.

Der er meget fokus på den beskedne vækst i EU i forhold til den kraftigt stigende globale vækst.

Det beskrevne forhold afspejler, at ikke alle ferskvands- og havområder er lige velegnede til akvakulturproduktion samt at lempelige miljøregler og arbejdsforhold globalt har stor betydning for konkurrenceevnen.

Akvakulturproduktion i Danmark kan kun distancere sig med højteknologiske landbaserede produktionslinjer til konsum med lavt miljøsaftryk og udnyttelse af den grønne energi, som der er iværksat initiativer til at sikre tilstrækkelig af i fremtiden.

2. Strategisk mål frem mod 2027

Nedenstående bør i en komprimeret form indgå i det strategiske mål.

Danmark har allerede har en teknologisk førerposition på verdensmarkedet inden for landbaseret teknologi til fiskeopdræt. Udbredelse af denne teknologi vil på længere sigt kunne medvirke til at reducere den negative miljøpåvirkning nationalt og globalt.

Danmarks førerposition skal styrkes og accelereres med mulighed for et eksporteventyr på linje med vindmølleindustrien. Det vil kræve at branchen og underleverandørindustrien sætter ambitiøse mål samt at Staten bakker op med langt flere midler til forskning og udvikling af denne produktionsform.

Eksisterende havbrug med opdræt af fisk bør udfases i takt med at nuværende tilladelser udløber

3. Indsatser

Pejlemærke 1. Landbaseret fiskeopdræt

Vi har med stor tilfredshed bemærket, at den fremtidige strategi ændres fra udbygning af opdræt af fisk i havbrug til opdræt i landbaserede anlæg. Det vil medvirke til at akvakulturerhvervet på trods af øget produktion vil kunne mindske erhvervets negative miljøpåvirkning af de danske farvande betydeligt.

Af miljøhensyn bør midler til fiskeopdræt i landbaserede saltvandsdambrug prioriteres højere i strategien end ferskvandsdambrug der udleder til sårbare vandløb.

Der bør afsættes langt flere midler til opgradering af dette produktionsområde.

Pejlemærke 2. Lavtrofisk akvakultur

Strategien for den lavtrofiske akvakultur bør sikre, at det store potentiale udnyttes til produktion af konsumprodukter og ikke, som der allerede er eksempler på enorme anlæg til industriel produktion af muslinger til svinefoder under påskud af en tvivlsom miljøforbedring.

Skaldyr

Produktion af muslinger til konsum bør fremmes og have rammevilkår som bl.a. gennem skalastørelse og placering sikrer maksimalt hensyn til miljøet. Som udgangspunkt tale om en fødevarerproduktion med et meget lavt miljøaftryk idet der hverken skal sås, gødskes, fodres eller medicineres, ligesom der fjernes kvælstof og fosfor fra vandet ved høst.

Rammevilkårene for muslinger til "industri" skal strammes, så det undgås fx at plastre fjordene til

med enorme anlæg, hvis reelle miljøeffekt tilsyneladende er tvivlsom.

Tang

Dyrkning af tang til konsum bør i høj grad understøttes ikke mindst af de arter, om rummer et betydeligt potentiale afsætningsmæssigt. Dyrkning såvel på åbentvand; men også dyrkning i landbaserede anlæg bør udvikles. Der skal udvikles på metoder til høst, forarbejdning med henblik på at distribuere til konsum og derved fremme anvendelse af tang.

Pejlemærke 3. Økologisk akvakultur

Ingen bemærkninger

Pejlemærke 4. Forskning udvikling og innovation

Staten skal afsætte betydelige midler til at bakke op om udviklingsstrategien, men branchen skal

levere konkrete resultater for pengene, herunder udfasning af eksisterende havbrug.

Man bør gå efter at støtte og udnytte de lavthængende frugter i form af effektiviseringsgevinster i en branche på et lavt stadie i forhold til anvendelse af grønne løsninger.

Pejlemærke 5. Produktudvikling markedsføring

Staten bør støtte udnyttelse af det store miljømæssige potentiale i produktudvikling samt ændring af forbrugeradfærden fra at købe fisk og skaldyr frembragt på basis af miljø- og klimafjendtlige produktionsmetoder til køb af fisk fra landbaseret opdræt frem for fra havbrug, køb af ørreder fra økologiske dambrug, køb af økologisk dyrkede muslinger osv.

Pejlemærke 6.

Ingen bemærkninger

Med venlig hilsen

Bæredygtig kystkultur

Hardy Jensen
Formand
Tlf: 2962 0224

Danmarks Naturfredningsforenings og Danmarks Sportsfiskerforbunds høringssvar til Udkast til Strategi for en bæredygtig akvakultursektor 2022-2027, dateret 7. juli 2022. (J.nr. 2021-735)

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har sendt Udkast til Strategi for en bæredygtig akvakultursektor 2022-2027, dateret 7. juli 2022, i høring, med svarfrist 15. august 2022.

Her følger Danmarks Naturfredningsforenings (DNs) og Danmarks Sportsfiskerforbunds (DSFs) bemærkninger til strategi-udkastet.

Strategien tager afsæt i Europa-Kommissionens strategiske retningslinjer for en mere bæredygtig og konkurrencedygtig akvakultur i EU i perioden 2021-2030. EUs strategiske retningslinjer har fire hovedmål; 1) opbygning af modstandsdygtighed og konkurrenceevne; 2) deltagelse i den grønne omstilling; 3) sikring af social accept og forbrugeroplysning; 4) øget viden og innovation.

Strategiudkastet rummer de samme pejlemærker, som DN og DSF i slutningen af 2020 havde mulighed for at kommentere på og som DN og DSF sammen i oktober 2020 sendte fælles bemærkninger til. Vores holdning til en akvakulturstrategi har ikke ændret sig substantielt siden da og de fælles indsendte bemærkninger fra DN og DSF er derfor stadig gældende. De fælles bemærkninger fra DN og DSF fra oktober 2020 vedlægges derfor dette høringssvar som væsentligste input.

DN og DSF har imidlertid følgende supplerende bemærkninger til strategiudkastet:

Såvel EU's som det danske strategiudkast er stærkt vækstorienteret. Strategiudkastet har som strategisk bæredygtigheds mål:

”Den danske akvakultursektor skal fortsætte den bæredygtige vækst i produktionen. Fokus på miljøforbedrende løsninger skal reducere sektorens miljøpåvirkning pr. produceret enhed kombineret med mindre klimapåvirkning.”

Overordnet set kan DN ikke være uenig i denne ambition, men et spadestik dybere indebærer den betydelige problematikker:

1. den fiskeproducerende del af akvakulturen, som jo indebærer foderforbrug og hermed tilførsel af næringsstoffer til fiskene med tilhørende tab, skal klart have fokus på at minimere tabet pr produceret tons fisk for at få så stor en fiskeproduktion som muligt ud af de eksisterende ressourcer. Men eliminere tab kan man ikke og derfor er en vækst også betinget af, at der kan iværksættes renseforanstaltninger. Det er i vid udstrækning lykkes for den ferske fiskeproduktion og med RAS anlæg er samme udvikling undervejs i produktionen i saltvand. Rensning er imidlertid energikrævende og det er derfor vanskeligt på samme tid at reducere det eutrofieringsmæssige aftryk samtidigt med det energimæssige. En placering af de højteknologiske anlæg nær de udenlandske markeder er en indlysende god ide så transport undgås, men overordnet set er der ikke råderum for øgede udledninger af næringsstoffer til det danske havmiljø eller til øgede klimabelastninger som følge af stigende energiforbrug. Det taler samlet set for at en stigende akvakulturproduktion skal fokusere på arter fra lavere trofiske niveauer end de rovfisk dansk akvakultur traditionelt har fokus på. Specifikt på arter uden fodringsbehov – muslinger og tang, evt. kombineret med fisk i lukkede systemer.
2. produktion af muslinger og tang kræver ikke fodring, og kan velplaceret og veldimensioneret bidrage til en genopretning af en overgødet havnatur. I Muslingepolitikken 2019 står: "Derfor skal der være rige muligheder for at fiske efter muslinger og østers i de danske fjorde og farvande. Men det skal ske bæredygtigt og samtidig leve op til EU's miljø- og naturbeskyttelses-direktiver, som bl.a. omfatter beskyttelse af hav- og vandmiljø, fugleliv samt dyre- og planteliv.....Muslingeproduktion skal således forvaltes helhedsorienteret, hvor forskellige produktionsformer i samspil skal sikre en mindre miljøpåvirkning."

Det er således et erklæret mål at den danske muslingeproduktion som helhed (skrab og akvakultur) skal have en mindre miljøpåvirkning, men det forholder strategien sig overhovedet ikke til. Mens man således ønsker en øget produktion af muslinger i kultur er der ingen bestræbelser på at lade det afløse det bundbelastende muslingeskrab i

de danske kystvande og derfor kan ambitionen om at opnå et samlet set mindre økologisk fodaftryk ikke indfris. Med uændret adgang til muslingefiskeri og et øget muslingeopdræt ser vi derimod ind i en udvikling med øget arealmæssigt pres på havnaturen - såvel på bund som i vandsøjle - og ikke et mindre pres.

Det er derfor DNS og DSFs opfordring at strategien håndterer denne problematik således at velforvaltet og velplaceret akvakultur af muslinger afløser det skadelige skrabefiskeri. Muslingepolitikens ønske om "rige muligheder for at fiske efter muslinger og østers" og udtrykte ønsker om at inddrage fiskeri på ny arter er således i modstrid med en strategisk ambition om mindre økologisk aftryk af sektoren.

Med venlig hilsen

Lars Brinch Thygesen
Natur- og miljøkonsulent i DSF
40 14 10 77 lbt@sportsfiskerforbundet.dk

Henning Mørk Jørgensen
Havbiolog i DN Sekretariat
31 19 32 35 hmj@dn.dk

Høringssvar: Sagsnr. 2021-735 (Strategi for en bæredygtig akvakultursektor 2022-27).

Dansk Akvakultur kan ikke støtte udkast til 'Strategi for en bæredygtig akvakultursektor 2022-2027' og anerkender ikke, at udkastet er udarbejdet i dialog med akvakulturerhvervet. Det begrundes som følger:

- 1) Udkastet forholder sig ikke til de **kritiske barrierer for bæredygtig vækst**, som Dansk Akvakultur ved flere lejligheder har forelagt og drøftet med Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri ('ministeriet') og Miljøministeriet. I den forbindelse henviser vi bl.a. til vores strategi for 2021-27, som begge ministerier modtog i januar 2021, høringssvar til udkast til Hav-, Fiskeri- og Akvakulturprogram 2021-27, budskaber fremlagt på interessentworkshoppen den 3. marts 2022, høringssvar til bl.a. vandområdeplaner og havplan samt foretræde for flere folketingsudvalg.
- 2) **Indledningen**, der må forstås som den strategiske analyse, er mangelfuld, tegner et unuanceret og misvisende billede af den hidtidige udvikling, udelader aktuelle forhold, og inddrager ikke centrale anbefalinger og prioriteringer fra EU Kommissionen og Rådet.
- 3) **Det strategiske mål** er upræcist og ikke-målbart, det fokuserer ensidigt på miljødimensionen af bæredygtighed, det afspejler ikke EU Kommissionens og Rådets mål om også at styrke sektorens modstandsdygtighed og konkurrenceevne, og der angives ingen model for, hvordan ministeriet agter at følge op på strategien.
- 4) **Indsatserne** overvurderer effekten af den økonomiske støtte fra det kommende EHFAF-program og undervurderer nødvendigheden af ændrede rammevilkår. Nye strategiske tiltag er således afgrænset til en udateret analyse om uddannelse og en hensigtserklæring om økologi.

Dansk Akvakultur finder på den baggrund, at udkastet fremstår uden for kontekst, at det ikke forholder sig til erhvervets reelle udfordringer, at det ikke sikrer erhvervet mulighed for '*langsigtet rammer gennem planlægning og lovgivning*' som forudsat i udkast til Hav-, Fiskeri- og Akvakulturprogram 2021-27, og at det ikke leverer konkrete løsninger på, hvordan dansk akvakultur skal nå EU Kommissionens og Rådets prioriterede mål om, at sektoren skal være bæredygtig, modstandsdygtig og konkurrencedygtig.

Dansk Akvakultur medgiver, at Rådets konklusioner om EU Kommissionens strategiske retningslinjer først er vedtaget den 18. juli og dermed efter, at udkastet er sendt i høring. Dansk Akvakultur forventer, at strategien flugter med Rådets konklusioner og fremhæver nedenstående 10 centrale konklusioner fra Rådet, der alle understøtter Dansk Akvakulturs høringssvar:

1. Støtter mål om at opbygge en bæredygtig, modstandsdygtig og konkurrencedygtig akvakultursektor og fremhæver, at det kræver, at sektoren gives høj prioritet. Det er afgørende for at sikre nærende, sunde og sikre fødevarer og reducere EU's store afhængighed af importerede fisk og akvakulturprodukter. Det vil samtidig skabe økonomiske muligheder og arbejdspladser og være et fremragende eksempel på den globale omstilling til bæredygtige fødevaresystemer.
2. Noterer, at adgang til arealer og vand af god kvalitet er særlig vigtigt for skaldyr og marint fiskeopdræt for at nå målene.
3. Påpeger, at biogene stoffer kan bruges som gødning eller til biogas, hvis andre lovgivningsmæssige forhold overholdes, men at yderligere forskning er påkrævet.
4. Fremhæver, at der også er behov for at sikre økonomisk og social stabilitet og udvikling af akvakultur virksomheder.
5. Støtter udvikling af nye ferskvands og marine akvakultur metoder, herunder bl.a. multi-trofisk akvakultur.
6. Støtter styrkelse af akvakulturens miljømæssige, socioøkonomiske og historiske rolle, som er én af de mest effektive kilder til animalsk protein, herunder sektorens bidrag til at imødegå klimaforandringer.
7. Fremhæver, at yderligere tiltag for at øge sektorens miljømæssige præstationer også omfatter økologi, og at der er behov for yderligere analyser af barrierer for vækst i økologisk akvakultur.
8. Påpeger, at det er afgørende at sikre støtte til akvakultur systemer med højere miljømæssige præstationer.
9. Støtter Kommissionens kommende kampagne om akvakultur; fremhæver at medlemsstaterne har en afgørende rolle i at sikre bred formidling af kampagnen; anbefaler øget forbrugerkendskab til alle fordelene ved akvakultur med fokus på de miljømæssige, sociale og klimamæssige fordele.
10. Fremhæver vigtigheden af forskning i patogener og effektive mediciner og behandlinger.

Dansk Akvakultur har følgende bemærkninger til de enkelte afsnit i strategiudkastet.

1.1 Afsæt for strategien

Det bør fremhæves, at EU's Green Deal og Farm to Fork strategi sigter mod en grøn omstilling af fødevareproduktionen. Fisk og skaldyr er klima- og miljøeffektive sunde proteinkilder, og ifølge EU's Green Deal og Farm to Fork strategier kan akvakultur bidrage til den grønne omstilling af fødevareproduktionen.

De nye kostråd anbefaler, at vi danskere i gennemsnit øger vores indtag af fisk og skaldyr med 66 procent svarende til ca. 9 kg om året per capita til gavn for vores sundhed og klimaet. Det vil kræve, at udbuddet af fisk og skaldyr øges med ca. 50.000 tons.

Afsættet for strategien bør således ske på baggrund af et ønske om en omstilling af den danske fødevareproduktion mod større produktion af sunde fødevarer med en højere miljø- og klima-effektivitet, og en vækst i akvakultur bør være central i denne omstilling.

1.2 SWOT- analyse

Det er kritisabelt, at der anvendes en over 2 år gammel SWOT-analysen, at den udelader de vigtigste forhold, og at den dermed ikke giver et retvisende øjebliksbillede af den danske akvakultursektor. Dansk Akvakulturs SWOT-analyse af primærproduktionen er gengivet nedenfor.

Styrker

I udkastet fremhæves høj kvalitet/fødevarer sikkerhed og geografisk nærhed til EU-markedet. Det er generiske karakteristika for den danske fødevarer sektor og ikke unikke styrker for dansk akvakultur.

1. Sunde og nærende fødevarer2. Mindre udledninger af N/P/CO2 end de fleste andre animalske fødevarerproduktioner3. Økonomisk udvikling og jobmuligheder i kystsamfund og landdistrikter4. Internationalt førende leverandører af foder og udstyr5. Betydelig andel af produktionen er ASC-certificeret (fisk) eller økologisk (muslinger)6. Førende i EU i brug af recirkuleringsteknologi og brug af emissionsbaseret regulering7. Lønsomme produktioner i havbrug og traditionelle dambrug8. Stærke forskningsmiljøer indenfor akvakultur

De 3 første styrker er generelle for EU's akvakultur og fremhæves i både EU Kommissionens strategiske retningslinjer og Rådets konklusioner.

De 5 resterende styrker er nationale styrkepositioner.

Svagheder

Dansk Akvakultur er enig i, at mangel på kompetent arbejdskraft til RAS anlæg og teknologiindustrien samt manglende uddannelsesmuligheder er væsentlige svagheder.

Lokal accept er en ekstern trussel og ikke en intern svaghed. Det skyldes, at en række aktører, herunder erhvervet, myndigheder, politikere, forskere og NGO'er, har stor betydning for sikring af lokal accept.

1. Mangel på kvalificeret arbejdskraft og uddannelsesmuligheder2. Mangel på kritisk masse3. Brancheforening er ikke en anerkendt producentorganisation4. Smitte med IHN-virus5. Sygdomme og høj dødelighed i RAS anlæg6. Generationsskifte

I forhold til ministeriets udkast til strategi er smitte med IHN-virus samt forekomst af sygdomme og høj dødelighed i RAS anlæg kritiske svagheder.

Dansk Akvakultur overvejer, om foreningen skal ansøge om at blive en anerkendt producentorganisation for at få adgang til de midler, der er afsat i Hav-, Fiskeri- og Akvakulturprogrammet 2021-2023.

Muligheder

Her fremhæves stigende efterspørgsel efter fisk/skaldyr/tang, muligheder for brug af ny teknologi, nye markeder og nye anvendelsesmuligheder for produktion af tang til fx medicin.

Ministeriets analyse overser også her en række af de væsentlige muligheder, som fremhæves af både EU Kommissionen og Rådet.

1. Den grønne omstilling
2. Kostråd anbefaler at spise mindre kød og mere fisk/skaldyr
3. Mindske afhængighed af importerede fisk
4. Politisk målsætning om at øge udbuddet af økologiske fødevarer
5. Kommende EU-mærkning for bæredygtige fødevarer
6. Følge EU's anbefalinger i de strategiske retningslinjer og Rådets konklusioner
7. Øget fokus på velfærd
8. Anvende alternative råvarer til fiskefoder
9. Anvende muslingeopdræt til naturgenopretning
10. Udvikle multi-trofisk akvakultur
11. Nyt EHFAF-program, herunder brug af finansielle instrumenter

De 4 første muligheder adresserer store samfundsmæssige udfordringer, hvor akvakultur jf. styrkerne ses at være en central del af løsningen. Dette fremhæves af både EU Kommissionen og Rådet.

Den kommende EU-mærkningsordning for bæredygtige fødevarer er af stor vigtighed, og den danske akvakultursektor har mulighed for at blive pioner på området. Strategien bør medtage et selvstændigt initiativ for at udnytte denne mulighed.

Dansk Akvakultur kvitterer for, at fiskevelfærd er et prioriteret tema under forskningsindsatser.

De danske foderfirmaer har stor fokus på at udvikle og bruge nye alternative råvarer til fiskefoder, men det er en kompliceret opgave, hvor en række faktorer skal vægtes.

I den politiske aftale om Hav-, Fiskeri- og Akvakulturprogrammet 2021-2023 udgør beløbet til akvakultur kun ca. 6 % af det samlede beløb. Det finder Dansk Akvakultur kritisabelt og i modstrid med Rådets konklusion om, at sektoren skal gives høj prioritet.

Trusler

Her nævnes sygdomsudbrud, påvirkninger fra naturen samt begrænset tilgængelighed af foder med mindre klimaaftryk. Dansk Akvakultur er ikke enig i, at sidstnævnte er en trussel. Et lavt klimaaftryk er en aktuel styrkeposition og brug af alternative råvarer med fx et endnu lavere klimaaftryk er en mulighed.

Det er bemærkelsesværdigt og kritisabelt, at udkastet overser de trusler for vækst, som Dansk Akvakultur har påpeget gentagne gange, og som flere aktører fremhævede på den seneste interessentworkshop. Dansk Akvakultur gentager nedenfor de mest betydelige trusler, og de uddybes i afsnittet om indsatser.

1. Politiske fokus på RAS og modvilje mod havbrug
2. RAS anlæg har for lav lønsomhed
3. Mangel på effektive vacciner
4. Stigende priser på foder/el/udstyr
5. Fiskegødning reguleres som spildevandsslam
6. Fordomme mod akvakultur/manglende social accept af nye akvakulturanlæg
7. Vandområdeplaner/havstrategi tager ikke højde for vækst i akvakultur
8. BAT-krav samt højere drifts- og kapitalomkostninger blokerer for rentabel omlægning til RAS teknologi
9. Dambrug > 100 tons skal senest i 2027 overgå til RAS teknologi.
10. Traditionelle dambrug med specialproduktioner kan ikke anvende RAS teknologi.

11. BAT-krav blokerer for rentabel omlægning til økologi12. Stop for nye ansøgninger om tilladelser til muslingeopdræt13. Planlov vanskeliggør etablering af nye RAS anlæg14. Import af subsidierede ørreder fra Tyrkiet15. Opkøb af dambrug16. Forvaltning af HELCOM's reduktionsmål for næringsstoffer

1.3 Akvakulturen i Danmark

Det er misvisende, når ministeriet argumenterer med en vækst i produktionen af regnbueørreder på 13,8% siden 2012, hvor produktionen var særlig lav. Faktum er (Fiskeristyrelsens statistik), at der i 2005 blev produceret 30.478 tons regnbueørreder mod 32.821 tons i 2020. Det svarer til en årlig gennemsnitlig vækst på 0,5 % (156 tons). På tilsvarende måde kan den årlige gennemsnitlige vækst i opdræt af muslinger og andre arter, herunder Kingfish, laks og sandart, beregnes til hhv. 24,5 (405 tons) og 3 % (92 tons).

Resultaterne skal ses på baggrund af, at der over hele perioden er ydet betydelig økonomisk støtte til investeringer i miljøvenlige landbaserede anlæg. Dansk Akvakultur anbefaler, at strategien medtager en analyse af den samlede støtte og det resulterende udbytte i form af øget produktion.

Dansk Akvakultur finder det kritisabelt, at der ikke er et afsnit om udviklingen i rentabilitet. Økonomi er en afgørende faktor for bæredygtighed og en kritisk forudsætning for investeringer i ny teknologi. Det er derfor misvisende, når ministeriet kun medtager miljøforhold som argument for 'bæredygtig vækst'. Synspunktet understøttes af Rådets konklusioner. Det fremgår således af regnskabsstatistikken for akvakultur, at havbrug er den mest rentable branche, at traditionelle dambrug siden 2016 har haft højere overskudsgrader end modeldambrug type 3, og at 'andre anlæg', herunder intensive RAS-anlæg, havde en overskudsgrad på minus 64 % i 2020. Det viser, at investeringer i RAS teknologi endnu ikke er rentable. Det noteres, at investeringer i RAS teknologi kræver et risikotillæg, og at rentabiliteten derfor skal være væsentligt højere end for traditionelle dambrug. Dansk Akvakultur anbefaler, at der medtages et afsnit om udviklingen i de forskellige branchers rentabilitet i strategiperioden

Det fremgår ydermere af statistikken, at antallet af modeldambrug har været konstant siden 2013. Det er kritisk, fordi vækst i den landbaserede produktion forudsætter, at der etableres flere semi-intensive RAS-anlæg. Dansk Akvakultur anbefaler, at der i strategien medtages en analyse af årsagerne til stagnationen i antallet af modeldambrug.

Det er på baggrund af ovenstående svært at forstå, hvordan ministeriet kan foreslå en strategi, hvor målet er at 'fortsætte den bæredygtige vækst i produktionen', og hvor det væsentligste konkrete understøttende initiativ er fortsat investeringstilskud til miljøvenlige landbaserede anlæg.

Derudover er det misvisende, når der under beskrivelse af akvakultursektoren kun medtages primærproducenter. Her bør også nævnes fodervirksomheder, udstyrsleverandører med flere.

1.4 Miljøforhold

Det fremgår af afsnittet, at der *'tegner sig således et billede af en sektor på vej i en grøn retning'*. Faktum er, at opdrættede fisk og skaldyr er sunde og nærende fødevarer, og at produktionen har mindre udledninger af næringsstoffer og klimagasser end de fleste andre animalske fødevarerproduktioner. Det er to afgørende styrker, som afspejles i det nye kostråd om at spise mindre kød og mere fisk, og som fremhæves af både EU Kommissionen og Rådet.

Det er derfor paradoksalt, at det strategiske mål har fokus på yderligere reduktioner i sektorens miljø- og klimapåvirkning, fremfor at fokusere på, hvordan vækst i akvakultur *per se* kan bidrage til at udnytte de styrker og muligheder, som fremgår af SWOT-analysen.

Der bør være et fokus på, hvordan vækst i akvakultur kan bidrage til en mere grøn (miljø- og klimateffektiv) omstilling af den danske fødevarerproduktion.

Dansk Akvakultur og andre interessenter har fremhævet, at reel vækst i akvakultur kræver, at der afsættes mere kvælstof og fosfor til sektoren i vandområdeplanerne. Dette kan bl.a. gøres ved at give mulighed for, at kvælstof og fosfor fra andre sektorer kan anvendes til akvakultur, fx således at et "landbrug" kan ombygges til et "akvakulturanlæg".

Det er således ikke tilstrækkeligt, at der i strategien kun redegøres for udviklingen i udledninger per kg produceret fisk. Strategien bør medtage en tabel, der viser udviklingen i udledninger i tons, og de mængder, der stilles til rådighed for akvakultur i perioden 2020-27.

I afsnittet bør det desuden anføres, at der er behov for at udvikle en metode og en procedure for opgørelse og indsamling af data om sektorens udledninger af klimagasser.

1.5 Akvakulturen i EU og globalt

I afsnittet anføres det, at EU Kommissionen ser et stort behov for at skabe vækst i EU's akvakultur, og der henvises flere steder i udkastet til Kommissionens strategiske retningslinjer, men udkastet forholder sig ikke substantielt til Kommissionens anbefalinger.

EU Kommissionen og Rådet konkluderer, at de to vigtigste forudsætninger for vækst er adgang til arealer og vand og en lovgivningsmæssig og administrativ ramme, der er gennemsigtig og effektiv.

I forhold til adgang til arealer og vand anbefaler Kommissionen, at der udpeges egnede områder til akvakultur, og at udpegningen bør baseres på klare og gennemsigtige kriterier.

I forhold til den lovgivningsmæssige og administrative ramme anbefaler Kommissionen bl.a., at medlemsstaterne:

- Vedtager en enkel national retsakt med klare procedurer og tidsfrister for behandling af ansøgninger.
- Etablerer en national akvakulturenhed, der samler de relevante myndigheder med ansvar for akvakultur.
- Opretter et "one-stop-shop"-system for akvakulturtilladelser.
- Udpeger egnede områder til akvakultur jf. ovenstående.

Dansk Akvakultur indstiller, at disse centrale anbefalinger behandles i udkast til strategi, der alene henviser til manglende retningslinjer for produktion af tang i landbaserede anlæg.

2. Strategiske mål

Det strategiske mål om at fortsætte den bæredygtige vækst i produktionen med fokus på at reducere udledninger af næringsstoffer og klimagasser per produceret enhed er defensivt, fordi der sættes på at gøre en grøn sektor endnu mere grøn, og det er upræcist, fordi det ikke er kvantitativt og målbart.

Det strategiske mål bør afspejle EU Kommissionens og Rådets ønsker om at styrke sektorens bæredygtighed, modstandsdygtighed og konkurrenceevne.

Dansk Akvakultur anbefaler på den baggrund en offensiv og progressiv strategi med nedenstående mål:

Vækst i produktion

Produktionen skal øges til 100.000 tons, hvoraf 12.000 tons skal være økologiske.

Bæredygtighed

Der skal i 2023 opstilles kvantitative branchemål for udledninger af næringsstoffer og klimagasser per produceret enhed og for rentabiliteten.

Datagrundlag

Der er behov for et bedre datagrundlag for at kunne monitorere målene. Dansk Akvakultur henviser til 'Handleplan for oprydning i havbrugssektoren' fra 2020, hvor ét af initiativerne er et digitalt indberetningssystem for havbrug og dambrug. Det bør medtages i strategien. Dansk Akvakultur anbefaler derudover, at regnskabsstatistik for akvakultur udbygges med data for udledninger af næringsstoffer, klimagasser og antal beskæftigede. Et datagrundlag for produktion, økonomi, miljø, klima og beskæftigelse er rettidig omhu i forhold til en kommende EU-mærkningsordning for bæredygtige fødevarer.

Rammevilkår

Der gennemføres en række ændringer af sektorens rammevilkår som anført under nedenstående indsatser.

3. Indsatser

Udover de medtagne 6 pejlemærker indstiller Dansk Akvakultur, at der i strategien medtages et pejlemærke om marin akvakultur. Vi henviser i øvrigt til bemærkninger om havbrug i høringssvar til udkast til Hav-, Fiskeri- og Akvakulturprogram 2021-27.

Den politiske bias for landbaseret og imod marint fiskeopdræt er en alvorlige trussel for dansk akvakultur, fordi den skævvrider en bæredygtig udvikling og er i modstrid med EU Kommissionens anbefalinger og Rådets konklusioner.

Med henvisning til EU Kommissionens anbefalinger og Rådets konklusioner indstiller Dansk Akvakultur, at der i strategien medtages et initiativ om udvikling af nye marine akvakulturmetoder, herunder brug af multi-trofisk akvakultur (havbrug og muslingeopdræt).

3. Indsats 1: Landbaserede anlæg

Tilskuddet på ca. 48 mio. kr. over 3 år fra Hav-, Fiskeri- og Akvakulturprogrammet skal suppleres med ændrede rammevilkår. Det er den mest kritiske forudsætning, og indsatserne skal adressere de identificerede svagheder og trusler i SWOT-analysen samt anbefalingerne fra EU Kommissionen og konklusionerne fra Rådet.

Afsnittet bør adressere **forskelle mellem ferskvands- og saltvands RAS** i forhold til teknisk kompleksitet, miljøeffektivitet og økonomi. Der bør desuden henvises til EUMOFA's rapport om RAS fra 2020, som påpeger den manglende økonomiske bæredygtighed i opdræt af store laksefisk i saltvands RAS.

I **vandområdeplanerne** skal der allokeres mere kvælstof og fosfor til vækst i akvakultur jf. Dansk Akvakulturs høringssvar til udkast til vandområdeplaner.

I **havplanen** skal der tildeles mere plads til etablering af nye anlæg jf. Dansk Akvakulturs høringssvar til udkast til ny havplan.

Planloven skal justeres for at styrke mulighederne for etablering af nye anlæg og ombygning af eksisterende anlæg. I strategien bør der henvises til den politiske aftale af 15. juni 2022 om 'Opfølgning på evaluering af planloven m.v.', hvoraf fremgår, at der skal nedsættes et tværministerielt udvalg, der skal afdække muligheder for arealanvendelse i det åbne land til bl.a. fiskeopdræt.

Dambrugsbekendtgørelsen skal revideres. De centrale problemstillinger er BAT-standardkrav og krav om, at traditionelle dambrug > 100 tons foder senest i 2027 skal overgå til emissionsbaseret regulering/RAS teknologi. Dansk Akvakultur henviser til tidligere korrespondancer om disse forhold og indstiller desuden, at der gennemføres en analyse af, at sektoren overgår til listegodkendelse med en supplerende vejledning. I forbindelse med revision af dambrugsbekendtgørelsen bør det vurderes, om det ikke vil være mere hensigtsmæssigt at regulere dambrug efter listevirksomhedsbekendtgørelsen, som også regulerer havbrug, RAS og FREAA-anlæg. Dambrugsbekendtgørelsen kunne evt. omskrives til en vejledning.

Fiskegødning skal reguleres som gødning og ikke som spildevandsslam. Der henvises også her til tidligere korrespondancer, udtalelser fra EU Kommissionen, Det Rådgivende Udvalg for Akvakultur og Rådet.

Øget **social accept** kan fremmes med EU Kommissionens kampagne, og det bør anføres i strategien, at Danmark vil efterkomme Rådets konklusioner og bidrage aktivt til kampagnen.

Stigende priser på foder og el er en trussel for udviklingen af landbaseret fiskeopdræt. Det bør fremgå af strategien, at Regeringen har afslået erhvervets anmodning om krisestøtte, og at det kan påvirke sektorens konkurrenceevne negativt. Dansk Akvakultur indstiller et initiativ, hvor situationen evalueres i 2023.

Lav rentabilitet i RAS anlæg er en kritisk trussel for vækst. Dansk Akvakultur anbefaler et initiativ, hvor IFRO og DTU Aqua anmodes om at gennemføre en analyse af problemet.

Fiskesygdomme og for høj dødelighed er en alvorlig trussel for vækst i landbaserede anlæg. Det fremgår således af regnskabsstatistik for akvakultur, at dødeligheden gennemsnitligt i de seneste 6 år er ca. 8 % af biomassen i model 3-anlæg. Det indikerer, at mere end 20-25 % af fiskene dør i disse anlæg. Der er store uløste problemer med bl.a. PRV3, BKD og gælleproblemer og et fortsat stort forbrug af formalin. Der er behov for en massiv forskningsindsats for at løse denne problemstilling.

Forekomst af **IHN-virus** truer udviklingen i landbaseret fiskeopdræt. Dansk Akvakultur arbejder for, at Danmark igen skal være IHN-fri, men det forudsætter støtte fra det kommende EHFAF-program. Det bør også medtages i strategien.

Opkøb af dambrug med offentlige midler er grundlæggende i strid med mål om vækst. Dansk Akvakultur indstiller, at ordningen revurderes og målrettes udfordringer med at fjerne spærringer og ikke reduktioner af udledninger af næringsstoffer.

Forvaltningen af HELCOM's reduktionsmål for næringsstoffer er dybt problematisk og bør revurderes. Dansk Akvakultur henviser til høringsvar vedrørende ansøgninger om nye havbrug og Rådets konklusioner om vækst i marin akvakultur.

3. Indsats 2: Lavtrofisk akvakultur

Dansk Akvakultur indstiller, at forslag til ny tilgang for skaldyrsopdræt fremrykkes til 1. halvår 2023.

Der er et betydeligt potentiale i at anvende muslingeopdræt til naturgenopretning, men det forudsætter, at der etableres en forvaltningsmodel. Dansk Akvakultur indstiller, at denne mulighed indgår i ministeriets nye tilgang til skaldyrsopdræt, og at det fremgår af strategien.

Der bør desuden medtages et afsnit, som opsamler den forskningsbaserede viden om de miljømæssige gevinster af lavtrofisk akvakultur i forhold til næringsstoffer, alger, sigtedybde, ålegræs m.v.

3. Indsats 3: Økologisk akvakultur

Det fremgår af udkastet, at EU's økologiregler udfordrer økologisk fiskeopdræt, og at ministeriet vil arbejde for, at det i højere grad bliver muligt at anvende teknologiske løsninger i produktionen. Det er ikke korrekt. Den primære barriere er BAT-standardkravene i dambrugsbekendtgørelsen. Dansk Akvakultur har påpeget dette sammen med en række andre interessenter og henviser til tidligere korrespondancer.

Dansk Akvakultur har sammen med en række andre interessenter anbefalet, at der indføres en støtteordning for omlægning til økologisk akvakultur. Dansk Akvakultur indstiller, at en sådan ordning nævnes eksplicit i strategien.

3. Indsats 4: Forskning, udvikling og innovation

Dansk Akvakultur støtter de anførte temaer men indstiller, at de suppleres med:

- Forebyggelse og behandling af fiskesygdomme
- Cirkulære økonomier (kvælstof, fosfor, gødning, m.v.)
- Økonomiske analyser (beskæftigelse, rentabilitet, forvaltningsmodeller m.v.)
- Udvikling af mere effektive vacciner

3. Indsats 5: Produktudvikling, markedsføring og forbrugerinformation

Dansk Akvakultur noterer, at der i aftalen om Hav-, Fiskeri- og Akvakulturprogrammet 2021-2023 er afsat 35,4 mio. kr. til at støtte producentorganisationers virke i fiskeri og akvakultursektoren. Dansk Akvakultur overvejer, om foreningen skal ansøge om at blive anerkendt som producentorganisation.

3. Indsats 6: Uddannelse og kvalificeret arbejdskraft

Dansk Akvakultur støtter forslaget om at analysere behovet og mulighederne for et specialiseret erhvervsuddannelsestilbud. Behovet er presserende og aktuelt, og Dansk Akvakultur indstiller, at der tilføjes en tidsfrist, hvorefter analysen gennemføres i 1. halvår af 2023.

Andre forhold

Dansk Akvakultur har tidligere anbefalet, at der gennemføres en analyse af fordele og ulemper ved brug af 'finansielle instrumenter' i EHFAF-programmet. Det er vores forståelse, at EU Kommissionen støtter dette synspunkt. Dansk Akvakultur indstiller, at en sådan analyse medtages i strategien.

Der er helt afgørende, at der etableres en procedure for, hvordan der skal følges op på strategien. Dansk Akvakultur indstiller, at der nedsættes et Akvakulturudvalg med repræsentanter fra ministerier, erhverv og relevante interesseorganisationer, som mødes årligt for at sikre fremdrift og foreslå korrigerende tiltag.

Anmodning om et nyt revideret udkast og supplerende høring

Dansk Akvakultur anmoder om, at ministeriet udarbejder et nyt revideret udkast, og at der gennemføres en ny supplerende høring.

Det begrundes med, at dette høringssvar påpeger flere faktuelle mangler, præsenterer en række konkrete ændringsforslag, og at den gennemførte høring er sket i sommerferieperioden, hvor der har været begrænsede muligheder for at drøfte udkastet både internt og med eksterne interessenter.

Venlig hilsen

Dansk Akvakultur

Brian Thomsen

Direktør

Dato: 15. august 2022

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
Att.: Elisabeth Bækgaard
Sagsnr. 2021-735
fisk@fvm.dk

Dansk Miljøteknologis høringssvar til

Udkast til strategi for en bæredygtig akvakultursektor 2022 – 2027

Dansk Miljøteknologi hilser det velkomment, at der nu kommer et udkast til en strategi for akvakultursektoren, som vi har efterlyst gennem et stykke tid. Strategien bør kunne bidrage til dels produktion af bæredygtigt producerede fødevarer, dels udvikling af dansk udstyr og renseteknologi, som udgør et væsentligt eksportpotentiale.

SWOT-analysen

I forbindelse med den refererede SWOT-analyse skal det bemærkes, at udfordringen med den lokale accept efter vores opfattelse kun gælder for dele af sektoren og ikke for den landbaserede, miljøvenlige produktion. Dansk Miljøteknologi ønsker dertil at understrege de nævnte muligheder for akvakultursektoren i den øgede anvendelse af ny teknologi, såsom renseteknologi og nye produktionsmetoder – her er efter vores vurdering det største potentiale for øget beskæftigelse og eksport.

Den manglende indplacering af akvakulturen og de nødvendige N-kvoter til nye og kommende anlæg i det aktuelle forslag til vandområdeplaner for perioden frem til 2027 er imidlertid den største trussel mod akvakulturens udviklingsmuligheder, og den er slet ikke nævnt i udkastet til strategien. Dette bør derfor medtages og strategien bør an vise hvordan der følges op herpå i samarbejde med Miljøministeriet. Dansk Miljøteknologi har i sit høringssvar til vandområdeplanerne også angivet dette forhold. Se også forslag i nærværende høringssvar under afsnit om "Strategisk mål for dansk akvakultur" og sidste afsnit om "Behovet for N-kvoter".

Miljøforhold

Det er positivt, at strategien lægger vægt på, at der for ferskvandsdambrугenes vedkommende tegner sig et billede af en sektor på vej i en grøn retning, hvor udledningen af såvel kvælstof, fosfor

og organisk materiale er faldet betydeligt pr. produceret enhed i perioden 2012-2020. Og det er væsentligt, at strategien understreger, at forbedringen i sektorens miljø- og ressourceeffektivitet har været drevet af en udvikling inden for bl.a. miljøteknologi, herunder vandrensningsteknologi.

Opgaven er nu at sikre, at en tilsvarende positiv udvikling kan finde sted i produktionen af saltvandsbaserede anlæg – gennem en udvikling af landbaserede recirkulerede RAS-anlæg med avanceret renseteknologi.

Strategisk mål for dansk akvakultur

Dansk Miljøteknologi støtter formuleringen af det strategiske mål for akvakultursektoren om at fortsætte den bæredygtige vækst i produktionen og om at sætte fokus på miljøforbedrende løsninger samt mindre klimapåvirkning.

Det vil styrke det strategiske mål, herunder pejlemærkerne, hvis der opsættes kriterier, som gør dem mere målbare, fx målsætning om en vis eksport af de miljøforbedrende løsninger.

Vi foreslår, at det også nævnes som et strategisk mål at skabe plads i vandområdeplanerne til de nødvendige nye anlæg i form af N-kvoter, som placeres, så målet om god økologisk tilstand i vandområderne opnås.

Pejlemærke 1: Landbaseret fiskeopdræt

Strategien har som pejlemærke 1, at "fremtidens fiskeopdræt skal i højere grad foregå i miljøvenlige landbaserede saltvands- og ferskvandsdambrug frem for i havbrug. Udtrykket "i højere grad" er jo fortolkeligt og sætter dermed ikke den ønskede retning tydeligt nok.

Dansk Miljøteknologi foreslår derfor, at pejlemærket omformuleres til:

"Fremtidens fiskeopdræt i Danmark skal foregå i miljøvenlige, landbaserede saltvands- og ferskvandsdambrug frem for i havbrug".

Dansk Miljøteknologi bakker i øvrigt op bag den gode beskrivelse af miljøforskellene mellem akvakulturanlæg på land og havbrug, og vi er meget tilfredse med den fine beskrivelse af RAS-anlæg og deres potentiale. Det er vigtigt at bemærke Danmarks førende rolle inden for recirkuleringsteknologi.

Vi er enige i, at der er behov for at understøtte udvikling og anvendelse af energieffektive teknologier.

Pejlemærke 3: Økologisk akvakultur

Dansk Miljøteknologi støtter op om, at Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri vil arbejde for, at EU-reglerne for økologisk akvakultur ændres, så det i højere grad bliver muligt at anvende teknologiske løsninger i produktionen.

Pejlemærke 4: Forskning, udvikling og innovation

Dansk Miljøteknologi er enig i beskrivelsen af behovene for udvikling og innovation som beskrevet i udkastet til strategi. Herunder er der fx behov for, at der skabes mulighed for en række fuldskala landbaserede demonstrationsanlæg, som kan udvikle og demonstrere danske teknologier og dansk udstyr.

I betragtning af de store områder som nævnes (grøn teknologi, fiskevelfærd, fiskefoder og klimaaftryk) kan man sætte spørgsmålstegn ved, om de afsatte midler er tilstrækkelige. Vi opfordrer til, at regering og Folketing særsomt prioriterer akvakulturområdet i forbindelse med kommende strategier og handlingsplaner for GUDP og MUDP.

Pejlemærke 6: Uddannelse og kvalificeret arbejdskraft

Dansk Miljøteknologi er tilfreds med, at ministeriet vil analysere behovet og mulighederne for et specialiseret erhvervsuddannelsesstilbud, ligesom øvrige tiltag for at fremme uddannelse af arbejdskraft (også udenlandsk) i forhold til danske teknologier bør overvejes.

Behovet for N-kvoter

Som nævnt er etableringen af en pulje med N-kvoter i størrelsesordenen 20-30 tons pr. anlæg helt nødvendig for at sikre den ønskede udvikling af nye avancerede RAS-anlæg, der også kan danne grundlag for den internationale udbredelse af teknologien og dermed eksport af danske løsninger.

Hidtil har der stort set kun været mulighed for at søge kvoter i indre farvande, som har dårlig udsigt til at opnå god økologisk tilstand.

Der er brug for at få mulighed for at få tildelt N-kvoter til akvakultur i robuste vandområder, hvor kvælstofbelastningen ikke er til hinder for opnåelse af miljømålet. Dette må kunne prioriteres i forhold til andre erhverv i de kommende vandområdeplaner.

Med venlig hilsen

Helle Bach Rungø
Sekretariatschef
Dansk Miljøteknologi

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
J.nr. 2021-735

Ry, den 13. august 2022

Høringssvar til udkast af 7. juli til "Strategi for en bæredygtig akvakultursektor 2022-2027"

Danske Ørredsøer takker for mulighed for at give høringssvar til udkastet til en ny strategi for en bæredygtig akvakultursektor 2022-2027. Vi har følgende bemærkninger til udkast af 7. juli til "Strategi for en bæredygtig akvakultursektor 2022-2027":

Indledningsvis henvises til Danske Ørredsøers tidligere fremsendte skrivelse til Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri af 4. februar 2021 med input til udarbejdelse af Akvakulturstrategien 2022 – 2027.

Danske Ørredsøers overordnede betragtninger:

Danske Ørredsøer organiserer op mod 50 danske ørredsøer (Put & Take søer) og er landets ældste og største forening for Put & Take søer med en ganske særlige krav til service og kvalitet til kunderne (lystfiskerne).

Ørredsøerne er 100% afhængige af at kunne indkøbe (eller selv producere, hvis virksomheden inkluderer eget dambrug) opdrætsfisk af tilstrækkelig god kvalitet (både smag og udseende) til udsætning i søerne for at kunne drive deres virksomhed: Ingen udsætningsfisk af tilstrækkelig god kvalitet – ingen danske Put & Take søer.

Af vigtige kvalitetsparametre kan nævntes: Flotte stærke og raske fisk med flot udseende, god fight og god smag til rimelige og konkurrencedygtige priser. Hertil også gerne flere forskellige fiskearter og fiskestørrelser at vælge imellem.

I perioden for Akvakulturstrategien 2014 -2020 har Danske Ørredsøer oplevet et markant fald i antallet af traditionelle ferskvandsdambrug, som er de dambrug, hvor næsten alle de danske udsætningsfisk til de danske ørredsøer produceres.

Der er flere årsager til faldet i antallet af de traditionelle dambrug:

- Statens opkøbspuljer til nedlæggelse af specifikt de traditionelle dambrug
- Svært for yngre mennesker at finde finansiering til erhvervelse af eget dambrug (store generationsskifte-problemer!)

Hvis denne udvikling fortsætter, vil det i yderste konsekvens betyde at udbuddet af tilstrækkelige mængder af de nødvendige udsætningsfisk til danske Put & Take søer forsvinder. Sker dette vil det få fatale konsekvenser for udviklingen af lystfiskerturisme i DK, idet Put & Take udgør en meget stor andel af lystfiskeriet i DK, og blandt andet har en helt særlig opgave i at være "rugekasse" for de kommende generationer af unge håbefulde lystfiskere.

Put and Take søerne udgør desuden en ganske særlig outdoor-aktivitet blandt de fritidsfolk og udenlandske turister som ikke nødvendigvis hører til blandt de mest aktive lystfiskere, men som ved lejlighed i fritid eller ferie, gerne forsøger sig med lidt lystfiskeri, hvor tilgængeligheden, faciliteterne og muligheden for "sikker fangst" er god.

Danske Ørredsøer ønsker derfor, at den kommende akvakulturstrategi skal støtte en udvikling hos fiskeopdrætterne med fokus på bevarelse og udvikling (modsat nuværende afvikling) af miljøgodkendte traditionelle ferskvandsdambrug (naturdambrug), som en særlig gren af den fremtidige danske akvakulturproduktion – gerne parallelt med den øvrige udvikling af produktion af opdrætsfisk i RAS og FREA anlæg som allerede finder sted, men hvor fiskene afsættes til andre aftagere.

NB: Kun ganske få danske Put & Take søer har valgt at aftage fisk fra produktionsanlæg med høj recirkulering af hensyn til problemer med kvaliteten hos fiskene fra disse anlæg.

Konkret foreslås følgende indsatspunkter medtaget i den kommende Akvakulturstrategiplan for 2022 – 2027:

- 1) Bevarelse og udvikling af danske traditionelle ferskvandsdambrug
 - Stop for nedlæggelse af traditionelle dambrug med statsstøtte
 - Støtte til udvikling af traditionelle ferskvandsdambrug til at kunne blive miljøgodkendte, bæredygtige naturdambrug med passage
 - Støtte til omlægning og udvikling af økologiske naturdambrug med passage
- 2) Støtte til unge, der ønsker at træde ind i erhvervet
 - Støtte til erhvervelse af første dambrug (ligesom unge fiskere – se link: <https://fiskeristyrelsen.dk/tilskud/tilskudsguide/yngre-fiskeres-foerstegangsetablering/>)
- 3) Udvikling af akvakulturuddannelse – inkl. vinkel på Put & Take
 - Inddragelse af Put & Take – afsætning, drift, økonomi, etablering, kunderelationer
- 4) Forskning og udvikling af produktion af ørredkrydsninger, nye arter m.v.
 - Ørredkrydsninger og andre nye arter er vigtige for udvikling af Put & Take
- 5) Afsætning af danske opdrætsfisk – herunder fokus på afsætning via danske og evt. udenlandske ørredsøer

- Udvikling af afsætning af opdrætsfisk via lystfiskerturisme – særlig Put & Take/Outdoor-turisme
- Undersøgelse af økonomisk betydning af afsætning via ørredsøer (Produktion – afsætning – økonomi – turisme – bevarelse af arbejdspladser i det åbne land)

Konkret foreslås følgende indsatsområder prioriteret i forhold til fordelingen af midlerne i perioden 2022 – 2027 i Den Europæiske Hav, Fiskeri og Akvakultur Fond (EHFAF):

- Generisk information- og afsætningsfremme
- Socioøkonomiske analyser – også hos Put & Take erhvervet (i stil med følgende eksempel: <https://www.aqua.dtu.dk/Nyheder/2014/12/Lokaloekonomi-i-laksefiskeri-i-Skjern-Aa>)
- Afværgning af skadevoldende vildt med skånsomme metoder
- Støtte til førstegangskøbere af akvakulturproduktionsanlæg (som det kendes fra fiskeriet)
- Produktudvikling
- Forebyggelse og behandling af fiskesygdomme – herunder fiskevelfærd
- Analyse og forbedring af driftsøkonomien på alle akvakulturanlæg
- Uddannelse

Specifikke bemærkninger til teksten i det foreliggende udkast:

Side 5 og 6 – afsnit 1.4:

Meget ensidigt fokus på miljøteknologi og ikke mindst recirkuleringsteknologi.

Bør ændres til en mere bred udviklende tilgang til alle produktionsanlæg og produkttyper, som har økonomisk relevans – og som dermed efterspørges af forbrugerne til fornuftige priser.

Side 8 – 2. Strategisk mål for dansk akvakultur frem mod 2027

I Danske Ørredsøer mener vi, at strategien kan styrkes betragteligt, hvis en fortsat udvikling af de danske traditionelle ferskvandsdambrug indskrives i det strategiske mål. Ved at indskrive dette fokusområde klart i målet indskrives på samme tid fokus på miljø, energi, passage og klimapåvirkning for et segment, der stadig udgør den største del af erhvervet - antalsmæssigt.

På den måde vil målet i langt højere grad støtte op om en reel *bæredygtig* vækst i sektoren.

Side 9 og 10 – Pejlemærke 1: Landbaseret fiskeopdræt

I beskrivelsen lægges der op til at recirkulerings- og renseteknologier er løsningen på alt – og at det er vejen til en større produktion med en mindre udledning af N og P /kg fisk og en mindre klimabelastning.

Eneste problem ved disse produktionstyper der nævnes, er et højere energiforbrug og et klimaaftryk (for sektoren generelt) fra det anvendte foder.

Af problemstillinger som bl.a. burde medtages for at kunne give en fyldestgørende beskrivelse af fordele/ulemper hos produktionsanlæg med høj grad af recirkulering er:

Forbrug af medicin / kg fisk

Forbrug af kemikalier /kg fisk

Forbrug af energi/kg fisk

Udledning af CO₂/kg fisk

Kvaliteten (herunder bismag) fra de respektive produktionsanlæg

Driftsøkonomien hos de respektive produktionsanlæg

De danske traditionelle ferskvandsdambrug beskrives udelukkende med følgende sætning:

”De traditionelle ferskvandsdambrug anvender kun i beskedent omfang renseteknologi. I stedet er de indrettet med indtag af vand fra et vandløb og gennemstrømning med simple rensefunktioner og udledning retur til vandløbet”.

Denne beskrivelse er meget forsimplet - tenderende til ikke-korrekt.

Danske Ørredsøers forslag til ændret tekst:

”De traditionelle ferskvandsdambrug er alle miljøgodkendte eller har ansøgning derom i behandling hos kommunen. De har alle tilladelser til indvinding af overfladevand- og/eller grundvand til brug i produktionen. For hovedpartens vedkommende er der etableret godkendte stryg eller anden passage for vildfisk forbi dambruget, og hovedparten af dambrugene lever op til deres målsætninger til DVFI i recipienten. De væsentligste produktioner er: øjenæg (avlslambrug), yngel/sættefisk, udsætningsfisk til danske vandløb, udsætningsfisk til Put & Take, levende fisk til eksport, og økologisk produktion.

Side 10 og 11 – Pejlemærke 2: Lavtrofisk akvakultur

Ingen bemærkninger.

Side 12 og 13 – Pejlemærke 3: Økologisk akvakultur

Danske Ørredsøer bakker op om fokus på fortsat udvikling af økologisk akvakultur – og for fiskeproduktionens vedkommende gerne med fokus på omlægning af danske traditionelle dambrug med miljøgodkendelse på foderkvote.

Side 13 og 14 – Pejlemærke 4: Forskning, udvikling og innovation

I udkastet listes en række særlige områder som fortsat har et behov for understøttende forskning, udvikling og innovation:

- 1) Grøn teknologi (definition efterlyses)
- 2) Fiskevelfærd
- 3) Fiskefoder
- 4) Klimaaftryk

DANSKE ØRREDSØER foreslår at følgende emner tilføjes:

- 1) Sygdomsforebyggelse og behandling
- 2) Økologisk akvakultur produktion og afsætning (fisk, muslinger, tang mv.)
- 3) Driftsøkonomi for de forskellige anlægs- og produktionstyper (herunder økologi)

Side 15 – Pejlemærke 5: Produktudvikling, markedsføring og forbrugerinformation

Pejlemærket beskriver udelukkende muligheden for oprettelse af en producentorganisation, så erhvervet derigennem vil kunne skabe de bedste betingelser for produktudvikling, markedsføring og forbruger info.

Tiden har vist, at der hidtil ikke har været interesse/evne for etablering af en sådan producentorganisation, selvom det har været drøftet i erhvervet i mange år.

Der bør derfor også beskrives andre muligheder for støtte til produktudvikling, markedsføring og forbruger info. – herunder som en fælles mulighed for de danske ørredsøer og deres fiskeleverandører!

Side 15 og 16 – Pejlemærke 6: Uddannelse og kvalificeret arbejdskraft

Uddannelse og kvalificeret arbejdskraft med særlig viden om drift af Put & Take søer bør indskrives i dette afsnit.

Afsluttende bemærkninger:

Det foreliggende udkast findes at udgøre et meget groft udkast til en endelig akvakulturstrategi, hvis man sammenligner med den endelige udgave af seneste akvakulturstrategi af 2014 – 2020. Se link: [strategi for bæredygtig udvikling af akvakultursektoren i danmark 2014-2020.pdf \(mst.dk\)](#)

Da den endelige udgave af Akvakulturstrategien for 2022-2027 derfor må forventes at blive væsentlig mere omfangsrig end det foreliggende udkast, foreslås endnu en høringsrunde af det færdige udkast gennemført inden udsendelse af den endelige strategi.

Med venlig hilsen

Villy J. Larsen - Sekretariatsleder
Isagervej 15, 8680 Ry
Mobil: +45 4088-5866
Mail: vjl@outlook.dk

Danske Ørredsoer repræsenterer op mod 50 danske ørredsoer (Put & Take søer) og er landets ældste og største forening for Put & Take søer med en ganske særlige krav til service og kvalitet til kunderne (lystfiskerne).

Hjemmeside: www.dansee.dk

Høringssvar til ”strategi for en bæredygtig akvakultursektor 2022-2027”

Dyrenes Beskyttelse er glade for muligheden for at kommentere udkast til "Strategi for en bæredygtig udvikling af akvakultursektor 2022-2027" (her efter benævnt akvakulturstrategien) præsenteret af minister for fødevarer, landbrug og fiskeri (herefter fødevareminister), Rasmus Prehn.

Dyrenes Beskyttelses høringssvar har opbakning fra Den Danske Dyrlægeforening.

Overordnet har akvakulturstrategien fokus på at reducere miljøpåvirkningen af fiskeopdræt, og den peger på, at måden det skal ske på, er ved at producere fisk i recirkulerede anlæg. Dyrenes Beskyttelse er stærkt bekymrede for, at strategien er fastlagt uden kendskab til, hvad den omstilling af akvakulturproduktionen vil betyde for fiskenes velfærd. Danmark skal nå sine mål om reduktion af kvælstofudledning til havet – det støtter Dyrenes Beskyttelse fuldt ud, men der er mange måder at gøre det på, og det må ikke ske på bekostning af fiskenes velfærd.

Med en strategi der peger mod mere intensiv og industrialiseret produktion, uden artsspecifik lovgivning for fiskenes velfærd, og uden statsligt tilsyn med fiskevelfærd, ser det desværre ud til, at strategien varsler dårligere dyrevelfærd frem for bedre dyrevelfærd.

Bemærkninger til strategiens pejlemærker

Akvakulturstrategien har 6 pejlemærker, og nedenfor følger Dyrenes Beskyttelses kommentarer til pejlemærkerne.

Pejlemærke 1: Landbaseret fiskeopdræt

Fisk er sansende væsener, der føler smerte og stress

Fisk har smertereceptorer – specialiserede celler der registrer smerte, nerver, der sender smertesignalet til hjernen; fisk er således sansende, føler smerte og stress. Det har European Food and Safety Authority, EFSA, slået fast¹, og fødevareminister, Rasmus Prehn, har i svar på spørgsmål 832 fra Folketingets Miljø- og Fødevareudvalg², bekræftet det.

Fisk har ret til et liv, der også indeholder positive oplevelser

Dyrevelfærdsloven har som hovedformål - ikke blot at beskytte dyr mod smerte, lidelse (§ 2) – men også at fremme god dyrevelfærd, respekten for dyr (§ 1), og den skal sørge for, at dyr behandles omsorgsfuldt, herunder at der tages hensyn til deres fysiologiske behov (§ 3). EU's "Farm to fork Strategy", og den tilknyttede revision af EU's dyrevelfærdslovgivning, ser ud til at blive baseret på princippet om "5 domains"³ en måde at anskue dyrevelfærd på (altså en forståelsesramme), der lige som dyrevelfærdsloven rækker ud over at beskytte dyr mod lidelse, men også skal sikre dyrene et liv med positive oplevelser – et liv der er værd at leve.

Udvikling mod mere intensiv produktion er bekymrende for fisks velfærd

Høringsudkastet lægger op til, at en langt større del af den Danske produktion af fisk skal ske i recirkulerede anlæg. Den produktionsform har typisk langt højere tætheder af fisk end både traditionelle dambrug og havbrug. Tætheden og afhængigheden af rense- og iltningsteknik gør, at når der sker drift uheld eller sygdomsudbrud, så går det rigtig galt, idet det er mange fisk, der lider og dør. Fuldt recirkulerede akvakulturanlæg vil af samme årsag være lukkede systemer, så smitterisiko mindskes. Et miljø der er langt fra fiskenes naturlige; udsigten til beton eller glasfiber, lyden af elektriske installationer og ingen kontakt til naturen. Hvor er fiskens mulighed for at udvise naturlig adfærd, og hvor er de positive oplevelser?

For andre dyregrupper f.eks. svin og kyllinger, har intensiv produktion været årsag til mange og alvorligt dyrevelfærdsmæssige problemer. Dyrenes Beskyttelse mener, at det er en helt forkert retning at gå i – vi skal i stedet i retning af, naturnær, ekstensiv produktion og med højere dyrevelfærd, hvor dyrevelfærd indgår som et konkurrenceparameter.

¹ Algiers et. al. (2009), "Scientific Opinion of the Panel on Animal Health and Welfare on a request from European Commission on General approach to fish welfare and to the concept of sentience in fish". The EFSA Journal (2009) 954, 1-2

² Svar på spørgsmål 832 fra Folketingets Miljø- og Fødevareudvalg, 28. april 2022.
<https://www.ft.dk/samling/20211/almindel/mof/spm/832/index.htm>

³ "Inception Impact Assessment", EU Kommissionen 2021. Ref. Ares(2021)4402058 - 06/07/2021

EU opfordrer til, at medlemslandene gør mere for fisks velfærd

EU har, som ovenfor nævnt, et stærkt fokus på dyrevelfærd gennem "European green deal" og "Farm to Fork-strategien". Det ses også af den igangværende lovrevision på dyrevelfærdsområdet, og mere specifikt af den vejledning, som EU har udarbejdet til medlemslandene for indholdet af deres akvakulturplaner⁴. Vejledningen indeholder et helt afsnit om dyrevelfærd (Kapitel 2.2.2). Der står: *"Der er behov for en yderligere indsats for at forbedre fiskenes velfærd med fokus på:*

- udvikling af god praksis for fiskevelfærd under opdræt, transport og aflivning
- fastsættelse af fælles, validerede, artsspecifikke og kontrollerbare indikatorer for fiskevelfærd i hele produktionskæden (herunder inden for transport og slagtning)"

Manglende velfærdstilsyn for fisk er uacceptabelt

Det er nu slået fast, at fisk kan mærke smerte og stress. Man kan ikke længere ignorere fisks behov for velfærd, og dermed ikke blot betragte dem som et svømmende vækstsustrat, hvor alt er godt, hvis de blot tager på i vægt. Med viden om, at fisk føler smerte og stress, følger der en både moralsk og juridisk forpligtigelse til, at staten fører tilsyn med deres velfærd (staten har pligt til at håndhæve dyrevelfærdsloven).

Men den nuværende situation for akvakultur, hvor der hverken er specifikke krav for fiskenes velfærd under opdræt eller for et statsligt tilsyn, ved vi reelt meget lidt om, hvordan fiskenes velfærd er. Dyrenes Beskyttelse mener, at det er uacceptabelt at fortsætte og intensivere produktion af fisk uden et statsligt tilsyn. Akvakulturstrategien bør således være det naturlige sted at skitsere, hvordan vi i Danmark hurtigst muligt får iværksat velfærdstilsyn for fisk.

Ønsket om, at akvakulturstrategien skal indeholde en målsætning om at indføre velfærdstilsyn, støttes af væsentlige interessenter på området: Økologisk Landsforening, Dansk Akvakultur, Foreningen Netværk for Økologisk Akvakultur og Landbrug og Fødevarer^{5 6}.

Det undrer Dyrenes Beskyttelse, at dette ønske ikke imødekommes i strategien, når det har så bred en opbakning.

⁴ "Strategiske retningslinjer for en mere bæredygtig og konkurrencedygtig akvakultur i EU i perioden 2021-2030" https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:bab1f9a7-b30b-11eb-8aca-01aa75ed71a1.0010.02/DOC_1&format=PDF

⁵ Brev til Fødevareminister, Rasmus Prehn, 27.1.2022 fra Dyrenes Beskyttelse, Økologisk Landsforening, Landbrug og Fødevarer, Dansk Akvakultur, og Foreningen netværk for økologisk akvakultur.

⁶ Debatindlæg i Altinget Miljø og Altinget Fødevarer "Udkast til ny akvakulturstrategi efterlader meget lidt rum til økologi og dyrevelfærd" d. 10.8.2022 og 11.8.2022

Pejlemærke 2: Lavtrofisk akvakultur

Positivt med fokus på produktion af tang og muslinger

Akvakulturstrategien nævner produktion af lav-trofiske organismer som et fokuspunkt, hvilket Dyrenes Beskyttelse finder positivt

Desværre fremgår det ikke af akvakulturstrategien, hvad Fødevareministeriet har af målsætninger og virkemidler for området (ud over at der er afsat penge).

I Danmark er det langt overvejende rovfisk, der opdrættes i akvakultur. Udover udfordringerne med at give fiskene levevilkår, der nærmer sig det naturlige, kræver rovfisk, at en del af foderet er baseret på animalsk protein. Det betyder, at der også er velfærdsproblemer relateret til fangsten af de fisk, der anvendes som foder. Danske fiskere fanger hvert år milliarder af fisk, der anvendes som foder både i dansk og udenlandsk akvakultur. Det er et område, som hidtil har haft meget lille bevågenhed, men som bør pege i retning af, at dansk produktion af fisk i akvakultur skal reducere brugen af animalsk foder. Det kan ske på flere måder. Enten ved at reducere mængden af rovfisk i akvakultur - måske i højere grad anvende fisk, der ikke er rovfisk - eller ved at finde erstatninger for det animalske foder.

Muslinger skal også have god dyrevelfærd

Produktionen af muslinger forbindes typisk ikke med dyrevelfærdsmæssige problemer, men muslinger er sansende dyr; nogle arter er i stand til at bevæge sig og optimere deres levested i forhold til, hvad der er optimalt for føde og temperatur. Nogle arter har øjenlignende strukturer, der registrer bevægelse. Ud fra den viden, der er findes i dag, kan man derfor ikke afvise, at muslinger kan føle en form for smerte, eller måske har en form for bevidsthed. Man bør derfor bruge et forsigtighedsprincip og gå ud fra, at de har en form for smertefølelse og bevidsthed.

Pejlemærke 3: Økologisk akvakultur

Lempelse af de økologiske krav skal give flere økologiske fisk

Det er positivt, at udkastet til akvakulturstrategi har økologi som pejlemærke. Men mål og virkemidler mangler: er målet mere tang, flere muslinger, eller er det også flere økologiske fisk? Det kan man ikke læse ud af strategien, da der mangler individuelle mål for de forskellige typer af produktion.

Det eneste virkemiddel, som strategien nævner for at få flere økologiske fisk, er, at ministeriet vil arbejde for at lempe EU-reglerne for økologi i den forstand, at man vil arbejde for, at en større grad af recirkulering og "lukkethed" kan tillades for økologisk fisk. Det lyder umiddelbart, som om at man vil opnå en større økologisk produktion ved at lempe på reglerne, og muligvis på bekostning af fisks velfærd. Det er en udvikling, som Dyrenes Beskyttelse tager afstand fra.

En større andel af produktionen af fisk skal være økologisk

I dag er der ikke offentligt tilsyn med fiskenes velfærd, og derfor er der meget lidt information om, hvordan forskellige produktionstyper klarer sig i forhold til dyrevelfærd (f.eks. i form af en statslige rapport fra velfærdstilsyn). Det er således vanskeligt at dokumentere, hvilke produktionsformer der giver den bedste fiskevelfærd. Dyrenes Beskyttelse mener, at de økologiske principper om blandt andet nærhed til naturen, minimering af medicin og lav tæthed af fisk med stor sandsynlighed er det, der giver den bedste fiskevelfærd. Dyrenes Beskyttelse mener derfor, at et godt mål for akvakulturstrategien vil være, at andelen af økologisk fisk skal udgøre en stadig stigende andel af den samlede produktion af fisk.

Samlet kreds af interessenter peger på virkemidler til flere økologiske fisk

Som det står skrevet i akvakulturstrategien, toppede den økologiske produktion af fisk i 2016 og er fra 2016-2020 faldet med 64%. Den økologiske produktion udgør i dag kun ca. 1,8 % af den samlede produktion af fisk. Med andre ord har den økologiske produktion det svært. Sammen med en række interessenter har Dyrenes Beskyttelse foreslået Fødevareminister, Rasmus Prehn^{7 8} konkrete tiltag for at styrke den økologiske akvakulturproduktion, som vi ønsker indarbejdet i akvakulturstrategien: 1) omlægningsstøtte til økologi og 2) lempede effektivitetskrav i forhold næringsstoffer (lempede BAT-krav) der er tilpasset økologi.

⁷ Brev til Fødevareminister, Rasmus Prehn, 27.1.2022 fra Dyrenes Beskyttelse, Økologisk Landsforening, Landbrug og Fødevarer, Dansk Akvakultur, og Foreningen netværk for økologisk akvakultur.

⁸ Debatindlæg i Altinget Miljø og Altinget Fødevarer "Udkast til ny akvakulturstrategi efterlader meget lidt rum til økologi og dyrevelfærd" d. 11.8.2022. www.altinget.dk/foedevarer/artikel/foreninger-udkast-til-ny-akvakulturstrategi-efterlader-meget-lidt-rum-til-oekologi-og-dyrevelfaerd

Pejlemærke 4: Forskning, udvikling og innovation

Fiskevelfærd som prioriteret forskningsområde

Det er meget positivt, at fiskevelfærd er nævnt som et af fire prioriterede forskningsområder, og det er meget positivt, at det nævnes, at forskningen skal have fokus på at udvikle velfærdsindikatorer. Udviklingen, eller snarere videreudviklingen, af velfærdsindikatorer, må ikke blive en undskyldning for at vente med at starte tilsyn op; umiddelbart anvendelige indikatorer for fiskevelfærd eksisterer allerede, og er grundigt beskrevet for både laks og regnbueørred i to omfattende arbejder, lavet af det norske madforskningsinstitut Nofima^{9 10}.

Akvakulturstrategi udskyder dyrevelfærd "på længere sigt"

Udkast til akvakulturstrategi indeholder desværre ingen konkrete initiativer til, hvordan Danmark når frem til at beskrive god praksis for fisks velfærd, eller indikatorer for fisks velfærd. I svar på spørgsmål 800 og 940 fra Folketingets Miljø- og Fødevareudvalg^{11 12}, har fødevareminister, Rasmus Prehn, svaret, at Fødevareministeriet "i 2022 planlægger at igangsætte et projekt, med henblik på at få overblik over eksisterende viden relateret til dyrevelfærd for opdrætsfisk". Det vil være naturligt at skrive dette projekt ind i akvakulturstrategien, som det første skridt på vejen til at igangsætte et velfærdstilsyn.

Akvakulturstrategien indeholder kun den meget vage formulering: "**på længere sigt ses et behov for at formulere artsspecifikke velfærdsindikatorer, så trivslen for forskellige arter i forskellige typer anlæg bedre kan vurderes**". Det er ikke godt nok; behovet for kendskab til fiskevelfærd er akut, og en udvidelse af den intensive recirkulerede produktion bør ikke ske, førend man har fuld klarhed over, hvad produktionsformen betyder for fiskenes velfærd. Når der først er investeret milliarder i store recirkulerede anlæg, bliver det således vanskeligt at rulle tilbage.

Et statsligt tilsyn med fisks velfærd, uanmeldt og risikobaseret, bør indføres så hurtigt så muligt. Som en start kan tilsynet anvendes til at indsamle data om fisks velfærd under forskellige produktionsmetoder. Det vil være det oplagt udgangspunkt, både for at udvikle kontrollerbare indikatorer, og for at få viden om konsekvenserne for fisks velfærd ved en evt. omlægning til intensiv recirkuleret produktion, som der lægges op til.

⁹ Noble, C., Gismervik, K., Iversen, M. H., Kolarevic, J., Nilsson, J., Stien, L. H. & Turnbull, J. F. (Eds.) (2020). Welfare Indicators for farmed rainbow trout: tools for assessing fish welfare 310 pp.

¹⁰ Noble, C., Gismervik, K., Iversen, M. H., Kolarevic, J., Nilsson, J., Stien, L. H. & Turnbull, J. F. (Eds.) (2018). Welfare Indicators for farmed Atlantic salmon: tools for assessing fish welfare 351pp.

¹¹ Svar på spørgsmål 800 fra Folketingets Miljø- og Fødevareudvalg, 25. april 2022.
<https://www.ft.dk/samling/20211/almdel/mof/spm/800/index.htm>

¹² Svar på spørgsmål 940 fra Folketingets Miljø- og Fødevareudvalg, 23. maj 2022.
<https://www.ft.dk/samling/20211/almdel/mof/spm/940/index.htm>

Pejlemærke 5: Produktudvikling, markedsføring og forbrugerinformation

Forbrugerne skal kunne træffe et oplyst valg om god dyrevelfærd

Så længe der ikke er et tilsyn med fiskenes velfærd og offentlighed om, hvordan forskellige produktionstyper klarer sig i forhold til velfærd (f.eks. i form af en årlig statslige rapport fra velfærdstilsyn), har forbrugerne svært ved at træffe et oplyst valg om fisks velfærd i akvakultur.

Det er et standpunkt, der også understøttes af Det Dyreetiske Råd. Det Dyreetiske Råd formulerede således i deres høringssvar¹³ til den foregående akvakulturstrategi (2014) vigtigheden af, at forbrugerne kan træffe et valg om god dyrevelfærd: *"et fokus på dyrevelfærd og eventuel udvikling af særlige "velfærdsprodukter" kan bidrage til at bevare og fremme den danske position på markedet og dermed samtidig medvirke til, at hensynet til fisks velfærd i akvakulturproduktionen bliver tilgodeset"*.

Økologisk fisk står i dag som det produkt, der på mange kvalitetselementer har den bedste kvalitet – også på fiskevelfærd. Efterspørgslen efter dansk økologisk fisk overskrider i dag langt udbuddet. Vi ønsker, at flere mennesker skal have mulighed for at træffe et økologisk valg, som for nuværende er det bedste valg for fisks velfærd.

I stedet for at have en ambition om at intensivere produktionen mener Dyrenes Beskyttelse, at man skal se på muligheder for at ekstensivere produktionen. Fx om der kan etableres opdrætsanlæg med langt mere plads, mindre tæthed af fisk og flere naturlige elementer - f.eks. polykultur, hvor muslinger, tang og fisk opdrættes sammen.

Pejlemærke 6: Uddannelse og kvalificeret arbejdskraft

Uddannelse er vigtigt for fiskevelfærd

Strategiens mål om mere uddannelse blandt andet i fiskevelfærd er meget positivt, og det ligger helt i tråd med at EU-kommissionens retningslinjer om at "tilvejebringe viden og færdigheder om fiskevelfærd til akvakulturproducenter og andre operatører, der håndterer levende opdrættede fisk". Dyrenes Beskyttelse understreger, at uddannelse, af både personer der er involveret i drift af akvakultur, og tilsyn med at dyrevelfærden overholdes, er et kardinalpunkt for fisks velfærd.

¹³ "Høring over udkast til strategi for bæredygtig udvikling af akvakultursektoren i Danmark 2014-2020". Høringssvar fra Det Dyreetiske Råd 24. marts 2014. <https://detdyreetiskeraad.dk/udtalelser/udtalelse/pub/hent-fil/publication/hoeringssvar-om-akvakultur-2014/>

Dyrenes Beskyttelse henstiller til, at akvakulturstrategien indeholder konkrete handlinger for bedre dyrevelfærd i akvakultur

Overordnet har strategien kurs mod, at produktionen skal have en højere grad af recirkulering, en høj grad af intensitet, der formodentlig for en stor dels vedkommende kommer til at forgå i indendørs anlæg. I svar på spørgsmål 800 fra Miljø- og Fødevarerudvalget¹⁴ svarer fødevareminister, Rasmus Prehn, at Fødevarestyrelsen "ikke har fagligt grundlag for at vurdere om dyrevelfærden er større i havbrug end i dambrug. Efter Fødevarestyrelsens vurdering er der ikke tilstrækkelig videnskabelig viden opnået under danske opdrætsforhold, som kan belyse forskellige parametres indvirken på fiskenes velfærd, f.eks. vandkvalitet, fisketæthed mm".

Intensiv produktion af dyr, indendørs og med forhold der ligger langt fra dyrenes naturlige miljø, har for andre dyregrupper vist sig at være en dårlig løsning for dyrevelfærden, hvorfor Dyrenes Beskyttelse langt fra er tryk ved akvakulturstartegiens retning.

Dyrenes Beskyttelse mener, det er at spille hasard med fiskenes velfærd at lave den omstilling uden tilstrækkelig viden.

Akvakulturstrategien skal have større fokus på dyrevelfærd

Forudsætningen for at tale om en "bæredygtig produktion" er, at produktionen ikke alene tager hensyn til udledning af kvælstof, men også er baseret på god dyrevelfærd. Et synspunkt, der, som ovenfor nævnt, også understøttes af "European green deal" og af "Farm to Fork-strategien", ligesom god dyrevelfærd forventes af forbrugerne.

Manglen på velfærdstilsyn og mangel på artsspecifikke krav til velfærd for fisk, det finder Dyrenes Beskyttelse er store mangler. Det bemærkes, at omkring 50 millioner fisk opdrættes hvert år, uden at vi kender deres velfærd. Det skal derfor fremgå af akvakulturstrategien, at fiskeområdet er et område, hvor der skal ske store og hurtige forbedringer, og en måde at gøre det på, er at give dyrevelfærd et selvstændigt pejlemærke med konkrete handlinger.

Dyrenes Beskyttelse henstiller til;

- at **dyrevelfærd** (i tråd med EU's ønske) **får en markant plads** i "Strategi for Danmarks akvakultur 2021-2030", og at dyrevelfærd bliver et selvstændigt pejlemærke.

Velfærdstilsyn

I Danmark er fisk er det eneste hvirveldyr, der indgår i opdræt/fødevareproduktion, men hvor der ikke føres et statsligt tilsyn med deres velfærd. Velfærdstilsyn er i funktion i både Norge og Sverige.

¹⁴ Svar på spørgsmål 800 fra Folketingets Miljø- og Fødevarerudvalg, 25. april 2022.
<https://www.ft.dk/samling/20211/almdel/mof/spm/800/index.htm>

Dyrenes Beskyttelse henstiller til, at akvakulturplanen slår fast;

- at der skal udføres **uanmeldt, risikobaseret velfærdstilsyn i akvakultur**

Artsspecifikke krav

Der findes omkring 30.000 arter af fisk i verden, der har vidt forskellige dyrevelfærdsmæssige krav. Kravene til dyrevelfærd skal derfor være artsspecifikke.

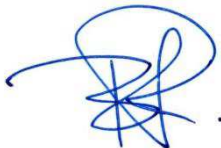
Dyrenes Beskyttelse henstiller til, at akvakulturstrategien slår fast;

- at der udformes **artsspecifikke krav til dyrevelfærd** (tæthed, vandkvalitet mm), og at kravene fastsættes i form af bekendtgørelser i medfør af dyrevelfærdsloven.
- at der ved introduktion af nye dyrearter skal være grundig forberedelse og opfølgning f.eks. i form af retningslinjer for "best practice".

Behovet for velfærdstilsyn og artsspecifikke krav er akut

Velfærdstilsyn og artsspecifikke krav til dyrevelfærd bør være et minimum uanset produktionsform. Dyrenes Beskyttelse er således af den opfattelse, at det ikke kan forsvares at have en dansk produktion af omkring 50 millioner af fisk om året, som vi ved føler smerte og stress, men hvor der ikke tages større hensyn til deres velfærd.

Med venlig hilsen

Britta Riis
Direktør

Nicolaj Lindeborgh, biolog
konsulent, ansvarlig for fisk.

DYRENES BESKYTTELSE

Dyrenes Beskyttelse
Buddingevej 308
2860 Søborg

Tlf. +45 3328 7000
db@dyrenesbeskyttelse.dk
dyrenesbeskyttelse.dk

Høringssvar til strategien for en bæredygtig akvakultursektor 2022-2027

Forbrugerrådet Tænk er glade for muligheden for at kunne kommentere på udkastet til "Strategi for en bæredygtig akvakultursektor 2022-2027" (J.nr. 2021-735). Vi vil i det følgende give vores bemærkninger til hver af de seks pejlemærker, som er beskrevet i strategien.

Pejlemærke 1: Landbaseret fiskeopdræt

Strategiens store fokus på omlægning til landbaserede saltvands- og ferskvandsdambrug fremgår i høj grad at være begrundet med, at det er en mere miljø- og ressourceeffektiv produktion. Men i og med at strategiens overordnede mål er en bæredygtig vækst i dansk akvakultursektor, anser vi også aspekter som fiskevelfærd og klimabelastning som relevante aspekter at inddrage i betragtningen af bæredygtighed. Hvis produktionsformen skal anses som bæredygtig, bør **produktionen som minimum ikke have en omvendt og negativ effekt på hverken fiskevelfærd eller klimabelastning**. Det lyder i strategien til, at der skal forventes en form for stigning i sektorens CO₂-aftryk grundet højere energiforbrug i anlæggene. Samtidig fremgår af pejlemærke 6, at der med forskning er brug for at afdække sektorens nuværende klimabelastning og finde løsninger, som kan reducere klimabelastningen. Tilsvarende er der for fiskevelfærd endnu begrænset med viden. Dette understreger vigtigheden af forskning indenfor disse to områder.

Yderligere vil vi tilslutte os Dyrenes Beskyttelses ønske om, at der i akvakulturstrategien også skitseres, hvordan man vil **iværksætte et velfærdstilsyn af fiskene** i sådanne landbaserede dambrug. Dette anser vi som en nødvendighed for forbrugertilliden til denne produktionsform, og er samtidig med til at muliggøre en vurdering af fiskevelfærd, som fremadrettet kan indgå som en del af forbrugerinformationen.

Pejlemærke 2: Lavtrofisk akvakultur

Generelt anser vi det som positivt med en øget produktion af lavtrofisk akvakultur (muslinger og tang), som en mulighed for at imødekomme den øgede forbrugerefterspørgsel på alternative proteinkilder, der er mere bæredygtige og mere klimavenlige. Det er dog ikke tilstrækkeligt at øge produktionen og udbuddet – der bør også sættes **fokus på at forbrugerkendskabet til disse lavtrofiske fødevarer skal forbedres**. Det er for mange forbrugere uvante fødevarekilder, og en øget forbrugerinformation skal derfor tænkes ind i strategien, for at forbrugeraccept og efterspørgsel kan følge den øgede produktion.

Pejlemærke 3: Økologisk akvakultur

Vi er glade for at se, at økologien har fået sit eget pejlemærke i strategien. Produkter af økologisk akvakultur giver forbrugerne mulighed for at vælge og en sikring om bedre fiskevelfærd såvel som et mindre brug af medicin og hjælpestoffer.

Det står dog uklart for os, hvad målet er for økologisk akvakultur. Der skal sættes mål for den lavtrofiske akvakultur men ligeså vel for fisk. Med et mål om øget omlægning til landbaserede dambrug, skal der fra starten af være **klare og ambitiøse mål for den økologiske andel** heraf, og initiativer, der styrker den økologiske produktion, bør indgå i strategien.

Som det fremgår i strategien er den samlede økologiske akvakulturproduktion steget, men dog toppede produktionen af økologiske fisk i 2016 og er siden faldet markant. Det er vores oplevelse, at der er en generel høj efterspørgsel på økologiske produkter, og vi vurderer derfor ikke, at de få procent økologiske fisk, som der i dag produceres, kan imødekomme forbrugernes efterspørgsel. Der står i strategien, at forbrugerkendskabet til økologisk akvakultur skal forbedres, hvilket vi selvfølgelig bakker op om. Dog er det helt essentielt at **udbuddet og valgmulighederne for at købe økologisk fisk og andre produkter fra**

økologisk akvakultur øges markant. Vi ønsker, at der skabes gode muligheder for, at flere forbrugere kan træffe et økologisk valg.

Pejlemærke 4: Forskning, udvikling og innovation

Vi støtter alle de fire udvalgte temaer som relevante forskningsområder (Grøn teknologi, fiskevelfærd, fiskefoder, klimaaftryk).

For fiskevelfærd står der i strategien beskrevet, at fiskevelfærd i fremtiden kan blive en konkurrenceparameter blandt forbrugere. Det svarer til vores oplevelse af dyrevelfærdsaspektet for andre kødtyper. Ligesom der ift. klimaaftryk arbejdes på at udvikle et klimamærke for at give forbrugerne en bedre og mere klar information, bør der ligeledes fremadrettet arbejdes for at sætte nogle indikatorer for fiskevelfærd for at **muliggøre en vurdering af fiskevelfærden som kan indgå i informationen til forbrugeren.**

Ifht. fiskefoder er vi enige i, at der er brug for at undersøge brugen af alternative proteinkilder som resulterer i et lavere klimaaftryk. Ved udvikling af fiskefoder med et mindre eller alternativt proteinindhold, skal det dog sikres, at kvalitet og næring i det endelige slutprodukt ikke forringes. Desuden ønsker vi, at strategien også sætter fokus på, at **fiskefoder udvikles med et lavere indhold af problemkemiske stoffer** til gavn for havmiljø og sundhed.

Pejlemærke 5: Produktudvikling, markedsføring og forbrugerinformation

Dette pejlemærke har alene fokus på at støtte producenterne ift. at fremme produktudvikling og markedsføring. Trods overskriften også omfatter forbrugerinformation, indeholder pejlemærket ingen **virkemidler eller målsætninger for at styrke forbrugerinformationen.** Vi opfordrer derfor på det stærkeste til, at dette skrives ind. Hvis forbrugerinformationen om dansk akvakultur skal fremmes er producenternes markedsføring ikke et tilstrækkeligt greb. Optimalt set bør der afsættes særskilte midler til at understøtte og styrke forbrugerinformationen.

En intensiveret fiskeopdrætsform, som foregår på land fremfor i hav, kan for nogle forbrugere virke unaturligt, være negativt associeret eller forbundet med mere eller mindre rigtige antagelser. Vi forudser derfor, at **forbrugerinformation samt forbrugertillid er essentielt for at kunne understøtte en afsætning**, som svarer til den øgede produktion, som strategien lægger op til. Desuden er der allerede i de tidligere punkter fremhævet en nødvendighed af øget forbrugerinformation ift. eksempelvis at øge kendskabet og forbrugeraccepten af lavtrofisk akvakultur samt mulighederne og fordelene ved at vælge produkter fra økologisk akvakultur.

Pejlemærke 6: Uddannelse og kvalificeret arbejdskraft

Vi er enige i, at uddannelse og kvalificeret arbejdskraft er en forudsætning for at lykkes med strategien. Vi har dog ingen kommentarer til dette pejlemærke, idet vi ikke ser et forbrugerspekt heraf.

Venlig hilsen

Karin Breck, Politisk chef for bæredygtigt forbrug

Stine Vuholm, Fødevarepolitisk medarbejder

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
J.nr. 2021-735

Ry, den 14. august 2022

Høringssvar til udkast af 7. juli til "Strategi for en bæredygtig akvakultursektor 2022-2027"

Foreningen Netværk for Økologisk Akvakultur's (ØA) takker for mulighed for at give høringssvar til udkastet til en ny strategi for en bæredygtig akvakultursektor 2022-2027. Vi har nedenstående bemærkninger til udkast af 7. juli til "Strategi for en bæredygtig akvakultursektor 2022-2027" inklusive nedslag i en række punkter, hvor vi mener, der er behov for mere fokus på såvel bæredygtighed, som den formuleres i FN's 17 verdensmål, som på økologiske vækstsmål fastsat af såvel EU's som den danske regering.

Vi forstår, at der fra ministeriets side er et stort ønske om at anvende teknologiske løsninger på de udfordringer akvakulturbranchen står overfor mht. miljø, klima, forbrugerefterspørgsel, dyrevelfærd m.v. ØA kan også se fordele ved at udvikle nye teknologier til akvakulturen, men vi opfordrer til, at der i strategien gives plads til udvikling i en flerhed af produktionsformer herunder økologien og ikke alene fokuseres på recirkulerede, landbaserede anlæg hvad fiskeproduktion angår. Disse anlæg savner dokumentation for bæredygtig økonomi, der er problemer med den kulinariske kvalitet, med dyrevelfærd og forbruget af kemikalier og medicin. Og uanset ønsket om ændrede rammevilkår, kan disse anlæg aldrig blive økologiske, da de bryder med flere af økologiens fire grundprincipper.

ØA er af samme grund ikke enig i strategiens ønske om at ændre på EU-reglerne for økologisk akvakultur. Det vil for det første være en årelang proces, for det andet vil det indebære en stor risiko for at udvande de økologiske hensyn til dyrevelfærd, miljø, klima, kulinarisk kvalitet osv.

Tvært imod går vejen til en hurtig forøgelse af udbuddet af økologiske højkvalitetsfisk gennem:

Støtte til økologisk omlægningstjek og derefter omlægningsstøtte til de små endnu eksisterende ekstensive, traditionelle ferskvandsdambrug. En sådan hurtig og væsentlig udbredelse af økologiske akvakulturprodukter ville samtidigt betyde imødekommelse af forbrugertrenden med bæredygtighed i fokus i forhold til miljø, smag, klima, økonomi, dyrevelfærd m.v.

Mere om dette i det følgende.

Indledningsvis henvises i øvrigt til ØA's tidligere fremsendte skrivelse til Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri af 15. maj 2022 med input til udarbejdelse af Akvakulturstrategien 2022 – 2027

med titlen: "Økologisk akvakultur i Danmark - status, muligheder, barrierer og potentialer" (se bilag).

Skrivelsen indeholder bl.a. en mængde data og informationer vedrørende udviklingen og status for økologisk akvakulturproduktion og forbrug i Danmark. Oplysninger som stort set ikke har fundet anvendelse i det foreliggende udkast, hvilket vi savner og håber vil blive inddraget.

Overordnede betragtninger:

I betragtning af hvor mange ressourcer, der har været anvendt på at udvikle dansk økologisk akvakulturproduktion siden den spæde opstart i 1997, og i betragtning af hvor mange ressourcer både erhvervet og myndighederne i den mellemliggende periode har brugt på at etablere og udvikle økologisk akvakultur i Danmark i fællesskab med EU – bl.a. ved udvikling af et fælles økologisk regelsæt for økologisk akvakultur, er det til stor undren, at den succesrige, økologiske produktion ikke har den førende placering i fremtidens bæredygtige fødevareforsyning i Danmark, som forbrugerne med rette kunne forvente.

Ved gennemgang af det foreliggende udkast springer en række overordnede betragtninger i øjnene:

- At ændring af EU's gældende regler for økologisk akvakultur er en forudsætning for at øge produktionen og dermed komme forbrugernes efterspørgsel i møde.
- At fremtiden for opdrættede fisk i Danmark alene skal foregå i landbaserede, recirkulerede anlæg ud fra ønsket om mindre klimabelastning.

ØA mener ikke, at disse betragtninger tager højde for hverken praksis eller forskning:

- 1) I udkastet findes på side 12 under pejlemærket økologi følgende beskrivelse: *"en hovedudfordring i forhold til at fremme den økologiske produktion (af fisk) er EU's regler for økologisk produktion, der i høj grad begrænser brugen af miljøteknologi. Regler indeholder bl.a. grænser for recirkulering af vand og tilladt grad af lukkethed i systemerne".*

Argumentationen følges op med følgende konklusion – markeret med fed skrift: ***Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri vil arbejde for at EU-reglerne for økologisk akvakultur ændres, så det i højere grad bliver muligt at anvende teknologiske løsninger i produktionen".***

I ØA finder vi, at igangsættelse af et langsigtet politisk arbejde for ændring af de gældende EU-regler for økologisk akvakultur mod mulighed for omlægning af eksempelvis lukkede anlæg – eller anlæg med meget høj grad af recirkulering, ikke er den rigtige vej at gå. ØA bakker op om de eksisterende EU-regler for økologisk akvakultur som bl.a. har fokus på ekstensive produktionsformer. Fælles EU-regler på området er desuden en stor fordel i forbindelse med køb/salg af økologiske akvakulturprodukter over landegrænserne.

ØA mener ikke at miljøteknologiske løsninger kun er recirkulerede landbaserede anlæg. Nye biologiske og teknologiske løsninger kunne tænkes meget anderledes og også således at de understøtter økologiens grundprincipper.

Af ØA's notat i bilag fremgår det bl.a. at: *ØA ønsker særligt at pege på det kæmpe potentiale for omlægning af danske ferskvandsdambrug til økologi, der ligger i den store gruppe af traditionelle ferskvandsdambrug, som har miljøgodkendelse på foderkvote med **en årlig foderkvote under 100 tons/år**. Disse anslået 100 dambrug har alle stort potentiale for omlægning til økologi, og kunne gøre det forholdsvis hurtigt, hvis de økonomiske støttemuligheder er på plads. Denne kategori af ferskvandsdambrug anslås at kunne omlægge en produktion på op mod **10.000 – 12.000 tons/år**.*

Muligheden for en forholdsvis hurtig udvikling af dansk økologisk ørredopdræt hos de ekstensive anlæg med orden i deres tilladelser/godkendelser ligger lige for, hvis midlerne til **omlægningsstjek og omlægningsstøtte** stilles til rådighed helt på linje med den øvrige fødevarerproduktion. ØA foreslår derfor sådanne støttemuligheder indskrevet i den kommende akvakulturstrategi for 2022 – 2027. Dette vil langt hurtigere kunne imødekomme den allerede store efterspørgsel på økologiske kvalitetsfødevarer på fiskeområdet.

- 2) Udkastet til strategien har sit fokus på udvikling af recirkulerede anlæg på land til opdræt af fisk. Disse anlæg ses tilsyneladende som et "Colombus-æg" til at kunne høste en mindre næringsstoffbelastning pr. kg fisk og en mindre klimabelastning.

I kapløbet om at kunne levere på denne dagsorden tilsidesættes en række vigtige problemstillinger hos anlæg med en høj grad af recirkulering - såsom: Miljøbelastning, sygdomsforebyggelse, forbrug af medicin og kemikalier, dyrevelfærd, biodiversitet, forbrug af energi fra vedvarende energikilder, forbrugerønsker, fiskekvalitet – og ikke mindst økonomisk bæredygtighed. Mange anlæg med høj grad af recirkulering har meget store problemer med at kunne præstere en bæredygtig driftsøkonomi. Mange af disse anlæg oplever også problemer med smagskvaliteten.

Se links: [Ny teknologi skal gøre fisk fra dambrug mere velsmagende og mindske vandspild - Grønt Udviklings- og Demonstrationsprogram \(lbst.dk\)](#)

(Bemærk: De såkaldte "dambrug" i denne artikel er såkaldte landbaserede anlæg baseret på recirkulationsteknologianlæg med høj recirkulering).

I rapporten "Klimaaftryk fra fiskeopdræt i akvakultur" (2020) fra Københavns Universitet står på side 21 læse, at det netop er hos de mere intensive produktioner med udpræget grad af recirkulering, at man finder de højeste klimabelastninger, mens man omvendt finder de laveste hos bl.a. de traditionelle ferskvandsdambrug – herunder de økologiske af disse.

Se link: [IFRO Udredning 2020 27.pdf \(ku.dk\)](#)

Specifikke bemærkninger til teksten i det foreliggende udkast:

Side 3 – afsnit 1.1:

I dette afsnit savnes en beskrivelse af, at strategien vil skulle tage afsæt i aftalen om grøn omstilling af dansk landbrug fra efteråret 2021 om en fordobling af den økologiske produktion samt målsætninger i EU's Farm to Fork strategi om at opnå 25% økologisk fødevareproduktion inden 2030.

Side 4 – afsnit 1.2:

Afsnittet bygges på en SWOT-analyse som er udarbejdet i forbindelse med EHFAF-programmet.

Analyse-skemaet bør medtages i teksten for fuldstændighedens og overskuelighedens skyld.

Dette er efter ØA's mening ikke seriøst – ikke mindst i betragtning af Danmarks hidtidige indsats på området – og de resultater som foreligger i den forbindelse. Eksempler herpå kan findes i følgende rapporter:

- 1) Rapport fra KBH Universitet; "Vurdering af markedsudsigter for arter opdrættet i dansk akvakultur 2020" – se side 4 og 16 på link: markedsudsigter-for-arter-opdraettet-i-dansk-akvakultur-2020.pdf (fiskeristyrelsen.dk)
- 2) ICROFS rapporter om udvikling af dansk økologisk akvakultur – se link: [Fisk \(icrofs.dk\)](https://fiskeristyrelsen.dk)
- 3) Rapport om økologiske muslinger: [DTU-Oekologiske-linemuslinger \(2\).pdf](https://oeko.dk/~/media/DTU/2019/06/DTU-Oekologiske-linemuslinger-2.pdf)

Side 4 – afsnit 1.3:

Afsnittet virker tyndt.

Der henvises til tilsvarende afsnit i den tidligere akvakulturstrategi som har væsentligt mere indhold/informationer.

Afsnittet kan med fordel udbygges væsentligt – bl.a. med beskrivelser af alle de enkelte produktionsanlægstyper og produkter, som det kendes fra eksempelvis Regnskabsstatistik for fiskeri og akvakultur.

Side 5 og 6 – afsnit 1.4:

Afsnittet har ensidigt fokus på miljøteknologi og ikke mindst recirkuleringsteknologi.

ØA foreslår ændring til en mere bred udviklende tilgang til alle produktionsanlæg og produkttyper, som har økonomisk relevans – og som dermed efterspørges af forbrugerne til fornuftige priser. Udvikling af den økologiske akvakultur udelukker ikke nye miljøteknologier, tvært imod.

Side 6 og 7 – afsnit 1.5:

Økologisk akvakultur er slet ikke nævnt. Informationer derom foreslås medtaget.

Se link – EU rapport fra maj 2022:

[file:///C:/Users/Villy/AppData/Local/Microsoft/Windows/INetCache/Content.Outlook/0FRH8U04/Organic%20aquaculture%20in%20the%20EU final%20report ONLINE.pdf](file:///C:/Users/Villy/AppData/Local/Microsoft/Windows/INetCache/Content.Outlook/0FRH8U04/Organic%20aquaculture%20in%20the%20EU%20final%20report%20ONLINE.pdf)

Side 8 – 2. Strategisk mål for dansk akvakultur frem mod 2027

I ØA mener vi, at strategien kan styrkes betragteligt, hvis en økologisk udvikling af dansk akvakultur indskrives i det strategiske mål. Ved at indskrive økologi i målet indskrives på samme tid fokus på dyrevelfærd, sundhed for dyr og mennesker, miljø og klimapåvirkning samt ikke mindst spisekvalitet. På den måde vil målet i langt højere grad støtte op om en reel bæredygtig vækst i sektoren.

Et forslag til et nyt strategisk mål for dansk akvakultur:

”Den danske akvakultursektor skal fortsætte den bæredygtige vækst i produktionen – bæredygtigt såvel miljømæssigt som økonomisk. Fokus på miljøforbedrende løsninger og en økologisk udvikling af en flerhed af sektorens produktionsformer skal reducere sektorens miljøpåvirkning og på samme tid øge sygdomsforebyggelse, mindske forbrug af medicin og kemikalier, sikre fokus på dyrevelfærd og biodiversitet, forbrug af energi fra vedvarende energikilder, samt sikre fokus på klimabelastning, forbrugerønsker og fiskekvalitet.

Side 9 og 10 – Pejlemærke 1: Landbaseret fiskeopdræt

I beskrivelsen lægges der op til at recirkulerings- og renseteknologier er fremtidens løsning, at det er vejen til en større produktion med en mindre udledning af N og P pr. kg fisk og en mindre klimabelastning.

Eneste problem ved disse produktionstyper, der nævnes, er et højere energiforbrug og et klimaaftryk (for sektoren generelt) fra det anvendte foder.

Af problemstillinger som savnes medtaget for at kunne give en fyldestgørende beskrivelse af fordele/ulemper hos produktionsanlæg med høj grad af recirkulering er:

Forbrug af medicin pr. kg fisk
Forbrug af kemikalier pr. kg fisk
Forbrug af energi pr. kg fisk
Udledning af CO₂ pr. kg fisk
Kvaliteten (herunder bismag) fra de respektive produktionsanlæg
Driftsøkonomien hos de respektive produktionsanlæg

De danske traditionelle ferskvandsdambrug beskrives udelukkende med følgende sætning:

"De traditionelle ferskvandsdambrug anvender kun i beskedent omfang renseteknologi. I stedet er de indrettet med indtag af vand fra et vandløb og gennemstrømning med simple rensefunktioner og udledning retur til vandløbet".

Denne beskrivelse er forsimplet og dermed ikke korrekt.

ØA's forslag til ændret tekst:

"De traditionelle ferskvandsdambrug er alle miljøgodkendte eller har ansøgning derom i behandling hos kommunen. De har alle tilladelser til indvinding af overfladevand- og/eller grundvand til brug i produktionen. For hovedpartens vedkommende er der etableret godkendte stryg eller anden passage for vildfisk forbi dambruget, og hovedparten af dambrugene lever op til deres målsætninger til DVFI i recipienten. De væsentligste produktioner er: øjenæg (avlslambrug), yngel/sættefisk, udsætningsfisk til danske vandløb, udsætningsfisk til Put & Take, levende fisk til eksport, og økologisk produktion.

Side 10 og 11 – Pejlemærke 2: Lavtrofisk akvakultur

Økologi nævnes slet ikke hverken ved beskrivelse af skaldyr eller tang. ØA mener det bør nævnes.

Side 12 og 13 – Pejlemærke 3: Økologisk akvakultur

ØA ønsker at kvittere for at økologisk akvakultur har fået sit eget pejlemærke!

Vi ønsker at henvise til ØA's vedlagte bilag, den tidligere (15. maj 2022) fremsendte skrivelse i sagen, som bl.a. indeholder en mængde data og informationer vedrørende udviklingen og status for økologisk akvakulturproduktion og forbrug i Danmark. Oplysninger som stort set ikke findes inddraget i det foreliggende udkast, hvilket vi finder beklageligt, da den beskrivelse som findes i udkastet til strategien dermed er mangelfuld, særligt hvad angår en beskrivelse af alle de positive effekter en økologisk produktion vil have på miljøet, dyrevelfærd, forbrugersundhed, klima og kulinarisk kvalitet af især fisk.

Side 13 og 14 – Pejlemærke 4: Forskning, udvikling og innovation

I udkastet listes en række særlige områder som fortsat har et behov for understøttende forskning, udvikling og innovation:

- 1) Grøn teknologi (en definition ville være ønskværdig)
- 2) Fiskevelfærd
- 3) Fiskefoder
- 4) Klimaafttryk

ØA foreslår at følgende emner tilføjes:

- 5) Økologisk akvakulturproduktion
- 6) Markedsføring og afsætning (fisk, muslinger, tang mv.)
- 7) Sygdomsforebyggelse og behandling
- 8) Driftsøkonomi for de forskellige anlægs- og produktionstyper (herunder økologi)

Side 15 – Pejlemærke 5: Produktudvikling, markedsføring og forbrugerinformation

Pejlemærket beskriver udelukkende muligheden for oprettelse af en producentorganisation, så erhvervet derigennem vil kunne skabe de bedste betingelser for produktudvikling, markedsføring og forbrugerinformation.

Tiden har vist, at der hidtil ikke har været interesse eller ressourcer for etablering af en sådan producentorganisation, selvom det har været drøftet i erhvervet i mange år.

ØA savner derfor også en beskrivelse af andre muligheder for støtte til produktudvikling, markedsføring og forbrugerinformation – herunder til gavn for de økologiske akvakulturprodukter.

Men uanset om midlerne kommer til at kunne søges via en producentorganisation eller af de enkelte virksomheder eller fællesorganisationer, så ligger det ØA meget på sinde, at der konkret afsættes søgbare støtte midler til informations- og afsætningskampagner særligt for de økologiske akvakulturprodukter. Dette gælder ikke blot de private forbrugere, men også foodservice og professionelle køkkener med Det Økologiske Spisemærke.

Side 15 og 16 – Pejlemærke 6: Uddannelse og kvalificeret arbejdskraft

ØA foreslår uddannelse og kvalificeret arbejdskraft med særlig viden om økologisk akvakultur indskrevet i dette afsnit.

Afsluttende bemærkninger:

Det foreliggende udkast findes at udgøre et noget mangelfuldt udkast til en endelig akvakulturstrategi, sammenlignet med den endelige udgave af seneste akvakulturstrategi af 2014 – 2020.

ØA forventer derfor, at den endelige udgave af Akvakulturstrategien for 2022-2027 bliver væsentlig mere omfangsrig end det foreliggende udkast, og foreslår endnu en høringsrunde af det færdige udkast gennemført inden udsendelse af den endelige strategi.

Med venlig hilsen / Best Regards

Villy J. Larsen
Direktør/Sekretariatsleder
Isagervej 15, 8680 Ry
Mobil: +45 4088-5866
Mail: vjl@outlook.dk

Foreningen Netværk for Økologisk Akvakultur (ØA) repræsenterer en flersidig af parter fra værdikæden for det økologiske akvakulturerhverv – herunder økologiske akvakulturanlæg med følgeerhverv og forskellige typer af forbrugere og rådgivere med interesse i produkter fra økologisk akvakultur. Hertil kommer at ØA repræsenterer en gruppe af akvakulturanlæg, som står på spring til at omlægge til økologisk akvakultur, men som ikke har gjort det bl.a. som følge af manglende støtte til omlægningstjek, investeringer, produktudvikling, afsætning, formidling mv.

Bilag:

- 1) ØA's skrivelse til Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri af 15. maj 2022 med input til udarbejdelse af Akvakulturstrategien 2022 – 2027 med titlen: "Økologisk akvakultur i Danmark - status, muligheder, barrierer og potentialer"

Til: Elisabeth Bækgaard (eliba@fvm.dk)
Cc: Nis Christensen (nchri@fvm.dk), Nicolai Højlund (nichoj@fvm.dk)
Fra: FVM - Bæredygtigt Fiskeri (fisk@fvm.dk)
Titel: VS: sagsnr. 2021-735.
Sendt: 15-08-2022 10:36

Til videre foranstaltning. Vh Jeannette

Fra: Hardy <hardy@havhoest.dk>
Sendt: 15. august 2022 07:35
Til: FVM - Bæredygtigt Fiskeri <fisk@fvm.dk>
Cc: anne@havhoest.dk; Joachim <jochim@havhoest.dk>
Emne: sagsnr. 2021-735.

-
Svar på høring vedrørende: Udkast til Strategi for en bæredygtig akvakultursektor 2022-2027.

Havhøst S/I indgiver hermed følgende høringssvar:

Pejlemærke 2:

At skabe incitamenter for lavtrofisk dyrkning i mindre skala end de 750x250 meter med henblik på at reducere de potentielle negative miljøpåvirkninger - og gerne med dyrkning af flere forskellige afgrøder i samme område.

At fremme og understøtte dyrkning efter økologiske principper med sigte på økologi- godkendt afsætning.

Pejlemærke 5

At give andre end godkendte producentorganisationer mulighed for at søge midler til produktudvikling, markedsføring og forbrugerinformation.

Havhøst er en selvejende institution, der bl.a. organiserer et netværket af maritime nyttehavere i Danmark. Vi repræsenterer ca. 1500 engagerede borgere, som i 25 foreninger dyrker lavtrofiske arter (muslinger, tang og østers) i små anlæg. Enten på liner i det åbne farvand eller på havne- eller kystnære platforme. Foreningerne udøver formidling og undervisning i samarbejde med lokale naturskoler mm. Enkelte af de ældste foreninger har inspireret til kommerciel dyrkning med afsætning i mindre og mellemstor skala.

Bevægelsen er i stærk vækst og det kan forventes at fordoble antallet af foreninger og medlemmer i løbet af de kommende år. Havhøst dækker hele landet.

Med venlig hilsen

Hardy Jensen
Netværkskoordinator
Tlf: +45 2962 0224

havhøst

Maritime Nyttehavere hedder nu Havhøst
Læs mere på www.havhoest.dk

Den selvejende institution Havhøst
c/o CPH Food Space
Slagtehusgade 11

Virusfri.www.avg.com

Til Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri

Landdistrikternes Fællesråd
Rådhusgade 100
DK-8300 Odder
Tlf.: 61 313 636
Email: mail@landdistrikterne.dk
www.landdistrikterne.dk

CVR: 20257180

Dato: 11.08.2022

Enhed: Sekretariatet/EJU

Svar på høring vedrørende udkast til Strategi for en bæredygtig akvakultursektor 2022-2027

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har den 8. juli 2022 sendt udkast til strategi for en bæredygtig akvakultursektor i høring. Strategien er udarbejdet som led i det danske Hav-, Fiskeri og Akvakulturprogram (EHFAF-program) og tager afsæt i Europa-Kommissionens strategiske retningslinjer for en mere bæredygtig og konkurrencedygtig akvakultur i EU i perioden 2021-2030.

Landdistrikternes Fællesråd mener overordnet set, at strategien indeholder flere gode elementer, men noterer også, at der er behov for, at man fra politisk side kigger på rammevilkårene, hvis akvakulturerhvervet (efterfølgende erhvervet) skal bidrage til en grøn omstilling og samtidig vækste, samtidig med, at omstillingen ikke skal ske på bekostning af vigtige arbejdspladser i landdistrikterne.

Landdistrikternes Fællesråd har følgende bemærkninger til strategiens indsatsområder.

En af ambitionerne frem mod 2027 er jf. strategien, at produktionen skal blive yderligere grøn og konkurrencedygtig. Derfor lægges der med den nye strategi op til, at fiskeopdræt i højere grad skal foregå i miljøvenlige, landbaserede saltvands- og ferskvandsdambrug frem for i havbrug. Landdistrikternes Fællesråd bakker op om ambitionen om en generelt mere bæredygtig akvakultursektor, men mener også, at der er flere udfordringer forbundet med denne ambition:

- 1) Det er vanskeligt at skaffe kvalificeret arbejdskraft til de moderne, højteknologiske anlæg (RAS-anlæg), da det kræver helt andre kompetencer at drive den type af nye anlæg. Derudover mangler der også uddannelsesmuligheder, der kan være med til at løfte kompetenceniveauet op blandt medarbejdere og ledere. Landdistrikternes Fællesråd mener, at strategien med dets indsatser i højere grad bør tage højde for dette.
- 2) Det er svært at få lov til at etablere et nyt produktionsanlæg ude i landdistrikterne grundet bestemmelser i Planloven, og dette begrænser erhvervets vækstmuligheder. Landdistrikternes Fællesråd finder det således nødvendigt, at der i Planloven gives bedre muligheder for at etablere nogle bedre anlæg og for at få lov til bygge de gamle anlæg om.
- 3) De moderne, højteknologiske anlæg (RAS-anlæg) er på nuværende tidspunkt ikke rentable. Landdistrikternes Fællesråd finder det positivt, at de nye anlæg

anvender nye teknologier og er innovative, men fællesrådet noterer sig også, at anlæggene ikke er økonomisk bæredygtige sammenlignet med fx havbrug og de traditionelle dambrug. Det er således et område, der fortsat er i udvikling, og udviklingen koster, såfremt at RAS-anlæg på sigt skal blive økonomisk bæredygtige.

- 4) Havbrug bør medtages i strategien, både de eksisterende og nye. Akvakultur kan understøtte en bæredygtig omstilling af fødevareproduktionen, som påpeget i EU's Green Deal og Farm to Fork-strategi. Her kan havbrug (placeret korrekt) spille en central rolle.

Landdistrikternes Fællesråd er generelt enige i analysen af, at erhvervet vækster, dog mener fællesrådet ikke, at erhvervet realiserer den vækst, der reelt er behov for. Fællesrådet har blandt andet været i dialog med Dansk Akvakultur, der beretter om, at De har flere medlemmer, der lukker ned hvert år. Fællesrådet finder det afgørende, at den grønne omstilling af erhvervet ikke afvikler eksisterende arbejdspladser i landdistrikterne, da disse i så fald er meget svære at genskabe.

Landdistrikternes Fællesråd kan ydermere bakke op omkring det høringssvar og dets fagspecifikke anbefalinger, som Dansk Akvakultur har fremsendt direkte til Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri.

Med venlig hilsen

Landdistrikternes Fællesråd

Steffen Damsgaard
Formand

Skagen Salmon 15-08-2022

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
Slotsholmsgade 12,
1216 København K

Sagsnummer 2021-735

Sendt på mail: fisk@fvm.dk

Høringssvar "Udkast til Strategi for en bæredygtig akvakultursektor 2022-2027"

Baggrund og synspunkt

Skagen Salmon er en dansk virksomhed, som de sidste ca. 5-7 år har arbejdet med udvikling af nye danske sites til landbaseret produktion af fiskeopdræt i RAS-anlæg. Der er tale om en produktionsform, hvor fiskene produceres i et 100% lukket miljø, og det indtagne vand slutrenses før det udledes til recipient igen. Ved rensningen fjernes 85-90 % af al kvælstof og næsten al fosfor og organisk materiale fjernes fuldstændig. Og på N-rensningsområdet gøres der løbende forbedringer.

Skagen Salmon hilser udkastet til **Strategi for en bæredygtig akvakultursektor 2022-2027** meget velkommen, og anerkender behovet for at fastlægge en fremadrettet national strategi. Med de erfaringer, som Skagen Salmon allerede har opsamlet, viser der sig 3 væsentlige indsatsområder, hvor vi som virksomhed kunne ønske os yderligere udvikling og innovation:

- 1) Uddannelse af **kvalificerede medarbejdere**, som vil arbejde i RAS-anlæggets produktionsafsnit.
- 2) Udvikling af **energibesparende pumper og produktionssystemer** med henblik på specielt at nedsætte forbruget af elektricitet.
- 3) Udvikling af en **lakse-stamme**, som er mere velegnet til opdræt i RAS-anlæg. De laksefisk, som pt. opdrættes, er laksefisk, som er udviklet til produktion i specielt norske- og færøske havbrug.

Skagen Salmon foreslår således, at ovenstående 3 emner styrkes væsentligt via demonstrationsmuligheder, udviklingsstøtte og samarbejde mellem forskningsmiljø, leverandører og producenter.

Perspektiverne i at udvikle RAS-industrien i forhold til at øge fødevarerproduktionen i kombination med nedsat miljøpåvirkning ses via eksemplet i tabel 1:

Tabel 1: Beregning af potentiel fiskeproduktion ved 2 varierende N-kvoter og 2 varierende forudsatte rensgrader for kvælstof fra RAS-anlæg sammenlignet med et havbrug med en udledning på 30.000 kg N pr. år.

Anlægstype	Udledningstilladelse, kg N pr. år	Rensegrad, kvælstof	kg N pr. ton fisk før rensning	kg N pr. ton fisk efter rensning	årsproduktion, t fisk
RAS-anlæg	20.000	90%	48	4,8	4.200
RAS-anlæg	30.000	85%	48	7,2	4.200
Havbrug	30.000	0%	48	48	630

Tabel 1 viser produktions-potentialet ved at tildele 20-30 t. total N-udledning pr. år til et RAS-anlæg vs. tildele til et havbrug, som ikke foretager rensning. Det bemærkes, at ved samme N-udledning kan produktion næsten 7-dobles uden mer-påvirkning af N ved at gennemføre produktionen i et RAS-anlæg vs. produktionen i et havbrug, som ikke foretager rensning af N. Heraf kan også slutes, at samme produktion på land således gennemføres med en N-påvirkning der kun er ca. 1/7-del af N-påvirkningen i havbrug.

Behov for N-kvoter til RAS-anlæg

Skagen Salmon opfører i årene 2020-2023 et helt nyt RAS-anlæg i Skagen til produktion af laks. Produktionen er indledt i 2021, og det er Skagen Salmons vision og mål at bære produktionsformen ud til flere sites i Danmark og på sigt ud i den bredere del af verden. I forhold til at udbrede principperne fra Skagen til andre danske anlæg, er der en grundlæggende udfordring i Danmark, som bør tænkes med ind i akvakulturstrategien:

Produktionsformen har behov for en N-kvote på ca. 20 - 30 t. total-N udledt pr. år pr. site for, at der kan etableres en rentabel produktionsform. Miljøstyrelsen har haft 2 runder med mulighed for at søge N-kvoter (i 2019 og 2021). Ved disse tildelingsrunder er der primært tildelt N-kvoter til anlæg der udleder **N til indre danske farvande såsom eksempelvis Limfjorden og Vadehavet**. I landbrugspakken fra 2015 blev der afsat i alt 423 t. udledning pr. år til området. Imidlertid er der kun uddelt ca. 301¹ t. N af denne pulje – så der ligger reelt ca. 122 t. uudnyttet N-kvote til området i VMP-2.

Skagen Salmon mener imidlertid ikke, at de mulige steder for tildeling af N-kvoter ligger ved robuste å-løb og farvande, og derfor har vi ikke søgt de steder, hvor kvoterne kunne tildeles. Det har vi derimod gjort på de kystvande, hvor der iflg. VMP-2 har været negative indsatsbehov og moderat- eller god økologisk tilstand i kystvandet. Imidlertid har vi ikke kunnet få tildelt N-kvoter disse steder, men vi mener der skal indbygges nye kvoter i VMP-3 på disse robuste sites.

Af ovennævnte årsag har Skagen Salmon foreløbigt kun opnået miljøgodkendelse til 1 anlæg i Danmark, og dette anlæg opføres i disse måneder til produktion af ca. 3.600 t. laks i Skagen. Skagen Salmon ser imidlertid store perspektiver i produktionsformen idet:

- Produktionen er langt mere miljømæssig bæredygtig end havbrug.
- Produktionen kan medvirke til at skåne havmiljøet.
- Produktionen kan medvirke til at ernære en stigende verdensbefolkning.

¹ I ansøgningsrunde 2019 blev der i alt til recirkuleringsdambrug tildelt 147,3 t. N og i ansøgningsrunde 2021 blev der tildelt 153,86 t. N. Sum af de 2 tildelinger: 301 t. Afsat N-kvoter i Landbrugspakken 2015: 423 t. N

- Danmark kan blive et fyrtårn indenfor udvikling af denne produktionsform, idet vi besidder unik viden om vandrensning og fiskeopdræt. Danmark kan herved være med til at løfte produktionsformen ud i verden, og herved producere bæredygtige fisk tæt ved forbrugerne – som et alternativ til produktionen i fx danske og norske havbrug. Hvis denne udbredelse skal ske - skal der imidlertid skabes plads til yderligere 2-3 nye anlæg i Danmark, som kan fungere som **udviklingsanlæg**. Og der-til kræves en N-kvoté.

Forslag til tildelingsmodel som bør indbygges i vandområdeplanerne – periode 3

Skagen Salmon foreslår, at der i den samlede N-model i VMP-3 indbygges 3-4 N-kvoter á 20-30 t. total-N-udledning pr. site. Tildelingsstederne kunne passende være på land ved landfaste kystvande, som i seneste tilstandskort har opnået "God økologisk tilstand".

Skagen Salmon foreslår således, at der afsættes op til 4 x 30 t. N-udledningstilladelser på 4 sites i Danmark i den kommende vandmiljøplan-periode.

Skagen Salmon anerkender det fælles mål om en forbedring af det samlede danske kystmiljø. Vi iagttager også det ambitiøse mål om at reducere den samlede årlige N-udledning med ca. 10.000 t. total N til det danske kystmiljø i den kommende planperiode. Bidraget til at finde op til 120 t. total-N til RAS-anlæg kunne komme fra en kombination af:

- Frigivne N-mængder fra eventuelle ophørte havbrugsproduktioner og ikke-effektive ældre dambrug.
- Benytte de uudnyttede afsatte N-mængder fra VMP2.
- Frigivne mængder N fra øvrige tiltag i det samlede N-regnskab.

Skagen Salmon står til rådighed for uddybning af de fremsatte synspunkter.

Venlig hilsen
Kristian Sejersbøl
Projektleder
Skagen Salmon P/S
Buttervej 49,
9990 Skagen
mail: krs@skagensalmon.com
mobil: 25196312

Høringssvar til udkast til strategi for en bæredygtig akvakultursektor 2022-2027 - J.nr. 2021-735

Økologisk Landsforening takker for mulighed for at give høringssvar til udkastet til en ny strategi for en bæredygtig akvakultursektor 2022-2027.

Foreningen har været med i det indledende arbejde omkring strategien, og vi er fortsat glade for at blive inddraget i processen, særligt fordi efterspørgslen efter økologisk fisk og andre typer af økologiske akvakultur produkter i den danske hotel- og restaurationsbranche, blandt offentlige køkkener og kantiner samt blandt danske forbrugere er stigende¹. Det ligger foreningen meget på sinde, at en ny strategi afspejler og understøtter udbuddet til at matche efterspørgslen og dermed den økologiske udvikling.

Selvom vi i udkastet kan læse, at økologi til vores glæde har fået sit eget pejlemærke, er det begrænset, hvad der reelt ligger af udviklingsstøtte og konkrete initiativer til at udvikle økologien i den danske akvakultursektor. Tvært imod er det tydeligt både i udkastets strategiske mål og som gennemgående element i udkastet, at fokus er at øge effektiviteten i sektoren og den vej igennem nedbringe udledningen af næringsstoffer. I den forbindelse skelnes der ikke mellem konventionel og økologisk produktion i udkastet, hvilket vi mener at man bør.

Mens vi i Økologisk Landsforening altid vil støtte op om mindre udledning af næringsstoffer, er vi ærgerlige over, at der ikke er blevet lyttet mere til de forslag, som vi kom med i de indledende processer. Det er vi, fordi akvakultur på den ene side indeholder mere end fiskenes, muslingerne og tangens vækst relativt til udledning og indtjening. Akvakultur er også dyrevelfærd, forbrug af antibiotika, sundhed for både dyrene og mennesker, respekt for miljøet til havs og på land og udledning af CO₂ (f.eks. i energi til produktion i dambrug samt til produktion af foder). Akvakultur bør med andre ord opgøres i mere end antal ton kvælstof eller fosfor per ton fisk.

Alle disse faktorer og overvejelser er økologien et udtryk for, og med den manglende støtte til en økologisk udvikling af akvakultursektoren misser regeringen med det nuværende udkast en stor mulighed for at bidrage til en større økologisk produktion i Danmark.

Med det nuværende udkast bidrager regeringen dermed heller ikke til målsætningen i Aftale om grøn omstilling af dansk landbrug² fra efteråret 2021 om en fordobling af den økologiske produktion samt målsætninger i EU's Farm to Fork strategi om at opnå 25% økologisk fødevarerproduktion inden 2030. Det er kritisabelt.

Indskriv økologi i det strategiske mål for dansk akvakultur

I Økologisk Landsforening mener vi på den baggrund for det første, at strategien kan styrkes betragteligt, hvis en økologisk udvikling af dansk akvakultur indskrives i det strategiske mål under afsnit "2. Strategisk mål for dansk akvakultur frem mod 2027".

Begrebet "Bæredygtig vækst" fremgår af det strategiske mål, men referer noget snævert kun til et fokus på miljøforbedrende løsninger. Ved at indskrive økologi i målet indskrives på samme tid fokus på dyrevelfærd, sundhed

¹ Jf. f.eks. tal fra Danmarks Statistik:

https://www.statistikbanken.dk/statbank5a/Graphics/MakeGraph.asp?interactive=true&menu=y&maintable=OEKO3&pxfile=20228814582384873892OEKO3.px&gr_type=0&PLanguage=0

² https://fm.dk/media/25302/aftale-om-groen-omstilling-af-dansk-landbrug_a.pdf

for dyr og mennesker, fokus på miljø og klimapåvirkning. På den måde vil målet i langt højere grad støtte op om en reel bæredygtig vækst i sektoren.

Et forslag til et nyt strategisk mål for dansk akvakultur kan være:

"Den danske akvakultursektor skal fortsætte den bæredygtige vækst i produktionen. Fokus på miljøforbedrende løsninger og en økologisk udvikling af sektoren skal reducere sektorens miljøpåvirkning og på samme tid øge dyrevelfærden i sektoren, nedbringe forbruget og udledningen af medicinrester til miljøet og reducere sektorens klimapåvirkning."

I forlængelse heraf bør der i afsnit "1.1. Afsæt for strategien" indskrives, at strategien tager afsæt i målet om en fordobling af den økologiske produktion fra aftalen om grøn omstilling af dansk landbrug samt i målsætningen i EU's Farm to Fork strategi om at opnå 25% økologisk fødevareproduktion inden 2030.

Omlægningsstøtte og ændret rammevilkår

"Pejlemærke 3: Økologi" i udkastet er centreret omkring de manglende muligheder for at bruge miljøteknologi, og der nævnes blandt andet grænser for recirkulering af vand og tilladt grad af lukkethed i systemet. Mens vi i Økologisk Landsforening bakker om brugen af teknologi i den danske fødevareproduktion under hensyn til de gældende økologiske regler, er de nuværende regler inden for akvakulturen på plads for at sikre, at særligt fiskene kan komme så tæt på at leve et liv i naturlige omgivelser, som muligt. Netop af den grund er der i de økologiske regler krav om færre fisk i dambrugene, dambrugene skal have en naturligvis bund og intensiv recirkulering er ikke tilladt udover i produktion af yngel og sættefisk.

Vi mener derfor, at teksten indskrevet under pejlemærket: *"Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri vil arbejde for, at EU-reglerne for økologisk akvakultur ændres, så det i højere grad bliver muligt at anvende teknologiske løsninger i produktionen."* er et særdeles bekymrende og forkert fokus, og vi ønsker i stedet, at der i strategien udtrykkes fokus på tiltag til at støtte en egentlig økologisk udvikling i akvakulturen.

Tiltagene er vi ikke alene om at foreslå, tvært imod. I en fælles kronik i Altinget den 11. august 2022³ foreslår vi sammen med Dansk Akvakultur, Dyrenes Beskyttelse, Landbrug & Fødevarer og foreningen Netværket for Økologisk Akvakultur - altså hovedinteressenterne og producentorganisationerne i erhvervet, at der i strategien indskrives fokus på omlægningsstøtte til akvakulturproducent samt ændrede rammevilkår.

Som citeret i kronikken: *"Lad os tage rammevilkårene først. De mellemstore og store dambrug er i klemme mellem Dambrugsbekendtgørelsen og EU's økologiregler. En stor gruppe dambrugere er derfor i praksis forhindret i at omlægge til økologi."*

Problemet kan løses ved at ændre BAT-kravene i dambrugsbekendtgørelsen, så de økologiske dambrugere ikke skal efterleve de samme effektivitetskrav som konventionelle. Det er på linje med, hvad vi ser i den øvrige økologiske produktion, og ændringen vil ikke øge de samlede udledninger af kvælstof.

Omlægning til økologisk akvakultur indebærer økonomiske omkostninger og risici særligt i omlægningsperioden. Derfor skal der prioriteres midler til omlægningstjek og omlægningsstøtte. Én mulighed er at gøre det muligt at få omlægningsstøtte gennem Den Europæiske Hav-, Fiskeri-, og Akvakulturfond (EHFAF). Det er oplagt at skrive

³ https://www.altinget.dk/foedevarer/artikel/foreninger-udkast-til-ny-akvakulturstrategi-efterlader-meget-lidt-rum-til-oekologi-og-dyrevelfaerd?SNSubscribed=true&ref=newsletter&refid=altinget-dk-fodevarer-normal-72&utm_campaign=Altinget%20DK%20-%20F%C3%B8devarer&utm_content=Altinget%20DK%20-%20F%C3%B8devarer%20%28Normal%29&utm_medium=e-mail&utm_source=nyhedsbrev

omlægningstjek og omlægningsstøtte til økologi eksplicit ind i den danske udmøntning af EHFAF-programmet for 2021-2027.

Bedre rammevilkår og omlægningsstøtte er afgørende for at vende udviklingen i økologisk fisk fra "frit fald" til fremgang og bør derfor være med i den nye akvakulturstrategi."

Særlig ønsker vi fokus rettet mod de muligheder, der aktuelt findes for at omlægge de mindre traditionelle ferskvandsdambrug til økologisk drift, fordi potentialet på kort sigt er stort. Vi henviser i den forbindelse til høringsvaret fra Netværket Foreningen for Økologisk Akvakultur til indeværende udkast til strategien.

Vi håber naturligvis på, at der lyttes til vores konkrete forslag, når strategien skal udarbejdes endeligt.

Selvom økologien er kendetegnet ved at være baseret på en bedre dyrevelfærd for særligt fiskene relativt til den konventionelle produktion, bakker vi ligeledes fuldt op kronikkens pointe om, at dyrevelfærd som fokusområde ikke skal køres ud på et sidespor under en forskningsindsats. I stedet bør dyrevelfærd få sit eget pejlemærke, og der bør indskrives et fokus på at få oprettet et dyrevelfærdstilsyn for fisk samt udvikling af retningslinjer for god praksis ved transport og aflivning. Vi henviser i den sammenhæng til høringsvar fra Dyrenes Beskyttelse.

Adskil den finansielle støtte

I udkastet til strategien lægges op til, at der afsættes midler inden for i alt tre områder på baggrund af aftalen om Hav-, Fiskeri- og Akvakulturprogrammet 2021-2023

- 21,0 mio. kr. til tilskud til investeringer i klimaløsninger og renseteknologi for at reducere akvakultursektorens klimaaftryk samt udledninger af kvælstof, fosfor og organisk materiale til det omgivende miljø, herunder i økologisk akvakultur
- 27,6 mio. kr. til udviklingsprojekter, herunder til udvikling af miljøteknologiske løsninger til landbaseret fiskeopdræt, udvikling af lavtrofisk akvakultur og udvikling af økologisk akvakultur
- 5,1 mio. kr. til udvikling af erhvervsmæssig tangproduktion.
- 35,4 mio. kr. til at støtte producentorganisationers virke i fiskeri og akvakultursektoren.

Det kan undre, at strategien skal løbe til 2027, men at der kun er afsat midler til 2023 uden at det fremgår, hvilke midler der er afsat til udviklingen af branchen efter 2023, eller hvornår sådanne aftaler forventes at falde på plads. I Økologisk Landsforening opfordrer vi til, at strategien for sektoren og finansiering til udvikling af sektoren i højere grad sammentænkes, eller at der som minimum indskrives overvejelser om afsatte midler efter 2023.

Dernæst må det i udkastet forstås, at henholdsvis de afsatte 21,0 mio. kr. og de afsatte 27,6 mio. kr. afsættes til udvikling på tværs af branchen, hvilket naturligvis kan skabe en god synergieffekt. På den anden side risikerer de samme afsatte midler at skulle gå til flere udviklingsprojekter på én gang, hvilket naturligvis ikke er muligt. Fra Økologisk Landsforenings side frygter vi, at økologien og dermed den bæredygtige udvikling af sektoren i den grad lades i stikken, hvis dette bliver tilfældet – særligt med udkastets nuværende strategiske mål som udgangspunkt for udviklingsprojekterne.

Derfor vil vi opfordre til, at de afsatte midler adskilles, så der sikres midler til de forskellige dele af branchen, som der oplistes midler til i strategien. På den måde ved for eksempel de økologiske producenter, at der er politisk og finansiell støtte til en udvikling, og de kan med en større ro selv investere yderligere i deres produktioner.

Vær mere ambitiøs på uddannelsesområdet

I Økologisk Landsforening støtter vi fuldt ud op om "Pejlemærke 6: Uddannelse og kvalificeret arbejdskraft". Hvis Danmark også i fremtiden skal være primus motor for en bæredygtig akvakultur, kræver det nye generationer

uddannet i netop den udvikling med kvalifikationer der matcher kravene i både lovgivning, teknikken bag anlæggene og fra forbrugerne til de varer fra akvakulturen, som indtages.

Vi vil opfordre til, at teksten i strategien bliver endnu mere ambitiøs, så der ikke blot lægges op til at få udarbejdet analyser om behov og muligheder, men i samarbejde med erhvervets producentorganisationer i stedet indskriver fokus på og støtte til de forandringer, som uddannelsesområdet skal igennem for at sikre den næste generation inden for akvakulturerhvervet.

Med venlig hilsen

Bjarke Vestergaard
Fagpolitisk chef
Økologisk Landsforening